

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA  
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Soudní a mimosoudní vymáhání pohledávek po splatnosti  
Court and Out of Court Requisition of Receivables after their Maturity

Student:  
Vedoucí bakalářské práce:

Šárka Wisurová  
doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Ostrava 2010

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh vypracovala samostatně.  
Přílohy č. 5 a 7, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 7. května 2010

.....

## ***Poděkování***

Na tomto místě bych ráda vyjádřila své poděkování vedoucí mé bakalářské práce, paní doc. Ing. Dagmar Bařinové, Ph.D., za opakovanou pomoc, cenné rady a za chápavý a lidský přístup při jejich udílení.

<b>1. Úvod</b>	<b>1</b>
<b>2. Charakteristika pohledávek a způsoby jejich zajištění</b>	<b>3</b>
2.1. Právní úprava	3
2.2. Definice pohledávek	4
2.2.1. Vznik pohledávek	5
2.2.2. Druhy pohledávek	6
2.3. Ocenění, evidence a inventarizace pohledávek	7
2.4. Opravné položky k pohledávkám	8
2.4.1. Zákonné opravné položky	8
2.4.2. Účetní opravné položky	11
2.5. Odpis pohledávek	11
2.5.1. Daňový odpis pohledávek	11
2.5.2. Účetní odpis pohledávek	12
2.6. Způsoby zajištění pohledávek	13
2.6.1. Zástavní právo	14
2.6.2. Smluvní pokuta	15
2.6.3. Ručení	15
2.6.4. Bankovní záruka	16
2.6.5. Směnka	16
2.6.6. Zadržovací právo	18
2.6.7. Uznání závazku	19
2.6.8. Uznání dluhu	19
2.6.9. Zajištění závazku převodem práva	20
2.7. Dílčí shrnutí	20
<b>3. Vymáhání pohledávek z právního hlediska</b>	<b>21</b>
3.1. Mimosoudní vymáhání pohledávek	21

3.1.1. Mimosoudní dohoda	21
3.1.2. Postoupení pohledávky	22
3.1.3. Rozhodčí řízení	22
3.1.4. Inkasní kanceláře	23
3.2. Soudní vymáhání pohledávek	24
3.2.1. Občanské soudní řízení	25
3.2.2. Exekuce	27
3.2.3. Insolvenční řízení	29
3.3. Dílčí shrnutí	30
<b>4. Účetní a daňové hledisko vymáhaných pohledávek</b>	<b>31</b>
4.1. Získání pohledávky na základě preventivního zajištění	31
4.2. Soudní a exekuční vymáhání pohledávky	33
4.3. Vyhodnocení finanční nákladovost	37
4.4. Dílčí shrnutí	41
<b>5. Závěr</b>	<b>42</b>
<b>Seznam použité literatury</b>	<b>42</b>
<b>Seznam zkratk</b>	
<b>Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce</b>	
<b>Seznam příloh</b>	
<b>Jednotlivé přílohy</b>	

# 1. Úvod

V podnikatelské sféře není mnoho výrazů natolik používaných jako pojem pohledávka. Stále častěji ji užíváme ve slovním spojení s platební neschopností podnikatelského subjektu s nemožností věřitele vymoci svou splatnou pohledávku.

V odborné diskuzi podnikatelů, ekonomů i právníků se objevuje názor, že současný stav v podnikatelské sféře je obdobný situaci, která nastala bezprostředně po roce 1989. V souvislosti s přechodem z plánovaného hospodářství na tržní ekonomiku bylo po roce 1990 schváleno a ve Sbírce zákonů uveřejněno obrovské množství právních předpisů, ve kterých bylo velmi obtížné se orientovat.

Změny politického a ekonomického systému se rovněž odrazily na enormním „rozkvětu“ účetnictví a daňového poradenství, a to zejména v souvislosti se vznikem a rozvojem nových podnikatelských aktiv. Avšak v důsledku přerušení tradice soukromého podnikání po únoru 1948, scházela mnohým podnikatelům nejen zkušenost, znalosti, ale někdy i schopnosti nejen tyto změny akceptovat, ale rovněž se jim přizpůsobovat. Tyto skutečnosti pak, spolu s benevolentním přístupem polistopadových vlád k „porušování“ právních předpisů v podnikatelské oblasti a scházející potřebné legislativě donucovací povahy, vedly k obecnému názoru rozšířenému zejména v podnikatelské sféře, že „na dluhy neprší.“ Je však pravdou, že většina z podnikatelů zastávající uvedený názor již podnikateli nejsou.

Cílem mé bakalářské práce je vyhodnotit jednotlivé způsoby vymáhání pohledávek po splatnosti, které povedou k úspěšné, nebo alespoň částečné úhradě splatné pohledávky, ať už soudní cestou či cestou mimosoudní.

Ve své bakalářské práci se proto zaměřím na právní možnosti věřitelů snížit riziko z neplacení v budoucnu splatných pohledávek. Z hlediska účetního a daňového se pokusím charakterizovat, jak se pohledávky po své splatnosti promítnou v účetnictví firmy, jaký mají vliv na daňový základ, a nastíním možnosti, jež by věřitelům mohly pomoci k úhradě pohledávky, byť tedy po její splatnosti, dlužníkem. Na druhé straně chci také poukázat na problémy, které mohou dlužníkům nastat, pokud nebudou své závazky či dluhy hradit řádně a včas.

V první části bakalářské práce charakterizuji pohledávky a způsoby jejich zajištění.

Nejprve specifikuji právní úpravu a postupem kapitoly definuji pohledávky, objasňuji jejich ocenění, evidenci a inventarizaci, dále pak charakterizuji opravné položky a odpisy pohledávek. Poté poukazuji na jednotlivé způsoby zajištění pohledávek, jejich právní úpravy a zejména možnostmi jejich využití.

V druhé části bakalářské práce se zabývám vymáháním pohledávek mimosoudní a soudní cestou. U mimosoudního vymáhání se zaměřuji především na pokus o smír, postoupení pohledávky, rozhodčí řízení a inkasní kanceláře. Při soudním vymáhání charakterizuji žalobu, platební rozkazy a rozsudky ve smyslu občanského soudního řádu. Dále se zaměřuji na vymáhání povinností, a to na základě pravomocného exekučního titulu nařízením výkonu rozhodnutí dle občanského soudního řádu a nařízením exekuce dle exekučního řádu a uplatněním pohledávky v rámci insolvenčního řízení.

V třetí části bakalářské práce charakterizuji účetní a daňové hledisko vymáhaných pohledávek, a to jednak ze zajištěné pohledávky za využití zástavního práva k nemovitostem, a dále z pohledávky nezajištěné, kdy přistupuji k jejímu soudnímu a poté i exekučnímu vymáhání. V této kapitole vyhodnocuji finanční nákladovost jednotlivých subjektů (věřitele a dlužníka) při vymáhání pohledávky prostřednictvím inkasní kanceláře, rozhodce, advokáta a soudního exekutora.

Závěrem navrhuji, aby věřitelé při uzavírání budoucích závazkových vztahů využívali především zajišťovací instituty, a to zejména zástavního práva k zajištění splatnosti vysokého závazku dlužníka. Pro případ, že se jedná o již existující nezajištěné pohledávky, navrhuji nejvhodnější způsoby vedoucí k vymožení pohledávky, a to jak mimosoudní, tak i cestou soudní.

## ***2. Charakteristika pohledávek a způsoby jejich zajištění***

Výsledkem každé podnikatelské činnosti je zhotovení věci či poskytování služeb za úplatu a jejím účelem je získávání příjmů a potažmo také dosahování zisku. S podnikatelskou činností je neoddělitelně spojeno řádné vedení a průkazné účetnictví firmy. Každý podnikatelský subjekt by měl mít k dispozici takové účetní doklady, aby na základě jejich řádné evidence mohl mít průběžný přehled o hospodaření své firmy. Pro dosažení zisku každého podnikatelského subjektu je nutné získávání příjmů a výnosů, přičemž jejich řádná evidence úzce souvisí zejména s vystavováním faktur za prodané statky či služby.

Vystavením faktury vzniká firmě peněžitá pohledávka, a to jako určitý nárok na zaplacení finanční částky vzniklé především na základě smlouvy. Pokud tato pohledávka není dlužníkem ve stanovené lhůtě splatnosti řádně zaplacená, měl by věřitel začít co nejdříve s touto pohledávkou pracovat a v co nejkratší době rozhodnout o způsobu její další „existence“. Věřitel má totiž povinnost o fakturovanou částku, byť tedy v době splatnosti neuhrazenou, navýšit svůj daňový základ. U věřitele, poté nastupuje snaha o daňovou optimalizaci, a to využitím opravných položek a odpisů, jež by vedly k opětovnému snížení jeho daňové povinnosti. Při rozhodování věřitele o další „existenci“ pohledávky je rozhodné, zda úhrada splatné pohledávky je zajištěna některým ze zákonných zajišťovacích institutů, upravených občanským zákoníkem nebo zákoníkem obchodním.

### ***2.1. Právní úprava***

Právní úprava mezi podnikatelskými subjekty z hlediska vztahu věřitel – dlužník, tj. „závazkového právního vztahu“<sup>1</sup>, je obsažena ve dvou zákonech, a to v občanském zákoníku<sup>2</sup> (dále jen „ObčZ“) a v obchodním zákoníku<sup>3</sup> (dále jen „ObchZ“). Současná právní úprava závazkových vztahů mezi podnikatelskými subjekty je obsažena v ObčZ a ObchZ.

ObčZ upravuje právní vztahy v oblasti podnikání a obchodu pouze v nezbytném rozsahu. ObchZ vychází z ustanovení ObčZ a je jeho nástavbou pro úpravu podnikání a obchodu. Ustanovení ObčZ dále doplňuje a některé vztahy řeší jiným způsobem. Odchylná

---

<sup>1</sup> ustanovení § 488 zákona č. 40/1964 Sb., ObčZ

<sup>2</sup> zákon č. 40/1964., občanský zákoník

<sup>3</sup> zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník



úprava ObchZ týkající se sféry podnikání, má pak při aplikaci právního předpisu přednost před úpravou obecnou, obsaženou v ObčZ. V některých souvislostech je však podstatná spojitost obou zákoníků, která vyplývá zejména z úvodního ustanovení ObchZ o tom, že otázky, pro něž nemá ObchZ speciální ustanovení se řeší podle ustanovení ObčZ.

Pro účastníky závazkových vztahů je velmi důležité posouzení, zda se bude konkrétní závazkový vztah řídit výlučně ustanoveními občanského práva, anebo přednostně ustanoveními práva obchodního. Jedná se zejména o posouzení právních důsledků, které mohou nastat pro daný závazkový vztah použitím jednoho z těchto zákoníků, např. délka promlčecí doby. Před uzavřením konkrétního závazkového vztahu mezi podnikateli a při volbě zajišťovacího prostředku např. zástavního práva k nemovitostem či smluvní pokuty, je nutné, aby podnikatel měl v „jedné ruce“ občanský zákoník a současně v „druhé ruce“ zákoník obchodní.

## ***2.2. Definice pohledávek***

Závazkový vztah je občanským právem definován jako právní vztah, z něhož věřiteli vzniká právo na plnění (pohledávka) od dlužníka a dlužníkovi vzniká povinnost splnit závazek (dluh) věřiteli.

Pohledávkou všeobecně rozumíme peněžitou pohledávku, a to jako nárok věřitele na zaplacení peněžitě částky. Mám za to, že pohledávku je možné definovat z několika hledisek:

***Z právního hlediska*** je pohledávka chápána jako právo věřitele požadovat po dlužníkovi určité plnění, tedy „závazek“, který vznikl na základě specifikovaného důvodu. Dlužník je povinen tento závazek splnit.

***Z účetního hlediska*** je pohledávka chápána jako nárok účetní jednotky na úhradu kupní ceny od dlužníka, tedy časový nesoulad mezi okamžikem uskutečnění výkonů (datem zdanění výnosu) a datem úhrady za tyto výkony.

***Z daňového hlediska*** je pohledávka chápána jako právo správce daně na úhradu daně poplatníkem, přičemž mu toto právo svědčí již v okamžiku, kdy vydal rozhodnutí, kterým daň vyměřil.

### 2.2.1. Vznik pohledávek

Pohledávky mezi podnikateli vznikají z uskutečněných právních úkonů, na základě kterých je následným způsobem účtováno. Těmito právními úkony mohou být především smlouvy, způsobená škoda, bezdůvodné obohacení, případně jiné právní skutečnosti. Jak jsem se již zmínila, je nejčastějším právním důvodem vzniku pohledávek mezi podnikatelskými subjekty závazkový vztah, a to například kupní smlouva, smlouva o dílo, zprostředkovatelská smlouva apod.

Na základě smlouvy vzniká jedné ze stran právo něco od druhé strany obdržet a dále povinnost uhradit úplatu, naproti tomu vzniká druhé straně povinnost plnit a právo na odměnu. Z obsahu smlouvy musí jasně vyplývat kdo, kdy a komu bude povinen závazek splnit a za jakou úplatu. Mám za to, že by podnikatelé při uzavírání smluv měli více dbát na správné označení smluvních stran a ověření, zda osoba, jež s nimi smlouvu uzavírá, je k tomuto úkonu oprávněná.

Účastník smlouvy, který má povinnost zaplatit druhé straně za uskutečněné plnění, je označován jako „dlužník“. Účastník smlouvy, který má nárok na úhradu za plnění, je označován jako „věřitel“. Na základě realizované smlouvy vzniká věřiteli vůči dlužníkovi splatná pohledávka. V případě, že pohledávka není dlužníkem věřiteli včas uhrazena, ocitá se dlužník s její úhradou v prodlení, což může mít pro věřitele i velmi zásadní význam na jeho samotnou existenci.

Před uzavřením smluvního vztahu by proto měly firmy myslet na budoucí vývoj svých splatných pohledávek a zejména dbát toho, aby ze smlouvy bylo odstraněno vše, co by mohlo vést k případným rozporům, vždyť již z dob římského práva platí, že jasná smlouva dělá dobré přátele.

Prevenčí před samotným vznikem problémových pohledávek je pro účastníka smlouvy zejména:

1) **získání informací** o druhé straně, jež mají povahu:

➤ **administrativní** - prostřednictvím obchodního nebo živnostenského rejstříku, v současné době na internetu snadno dostupné<sup>4</sup>.

---

<sup>4</sup> [www.justice.cz](http://www.justice.cz); [www.rzp.cz](http://www.rzp.cz)

- **kreditní** – vypovídají o celkové bonitě, platební schopnosti a o speciálních událostech v konkrétní firmě. Okrajové informace o zadlužení firem jsou rovněž na internetu dostupné v registru dlužníků či v registru pohledávek<sup>5</sup>, v nichž se pravidelně aktualizují databáze pohledávek českých i slovenských dlužníků.
  - **bankovní** – tyto informace poskytuje banka třetí osobě pouze za předpokladu, že její klient s tímto sdělením prokazatelně souhlasí. Souhlas klienta však není potřebný, pokud si tyto informace vyžadují některé státní instituce, jako například soudy, finanční úřady, pojišťovny, okresní správy sociálního zabezpečení, exekutorské úřady apod.
- 2) **správná formulace obchodních smluv** - zcela konkretizovat povinnosti jednotlivých účastníků smlouvy, zakomponovat do ní rozhodčí doložku nebo doložku o výhradě vlastnictví, případně smluvní zajištění budoucí pohledávky, aby možné riziko nezaplacení pohledávky bylo pro věřitele sníženo na minimum.

### 2.2.2. Druhy pohledávek

Pohledávky lze členit do několika skupin, a to na:

#### a) pohledávky z obecného hlediska, kterými jsou:

- ✓ *běžné pohledávky* – je vysoká pravděpodobnost, že dlužník se nachází v dobré finanční situaci a bude schopný dostát svým závazkům a vyrovnat svůj dluh v plné výši.
- ✓ *sporné pohledávky* - existuje zde rozpor mezi věřitelem a dlužníkem o době splatnosti pohledávky nebo o její skutečné výši či oprávněnosti věřitele tuto pohledávku vymáhat.
- ✓ *pochybné pohledávky* - stav, kdy za splatnou pohledávku nejsou věřiteli poskytnuty dlužníkem dostatečné garance k její úhradě.
- ✓ *nedobytné pohledávky* – dlužník se nachází v likvidaci nebo v insolvenčním řízení. Pravděpodobnost, že pohledávka či její část bude zaplacená je mizivá.

#### b) pohledávky dle doby splatnosti, a to na pohledávky:

- ✓ *krátkodobé* – doba splatnosti pohledávky je do jednoho roku.
- ✓ *dlouhodobé* – doba splatnosti je delší než jeden rok.

---

<sup>5</sup> [www.dluznik.cz](http://www.dluznik.cz); [www.registr-pohledavek.cz](http://www.registr-pohledavek.cz)

**c) pohledávky dle jejich povahy, kterými jsou např.:**

- ✓ z obchodního styku – za odběrateli,
- ✓ za zaměstnanci,
- ✓ za institucemi zdravotního a sociálního pojištění,
- ✓ za státem,
- ✓ ke společností a sdružení.

**d) pohledávky dle daňové optimalizace:**

- ✓ účtování na výnosové účty - pohledávky z obchodního styku (vyplývající z předmětu podnikání firmy), prodej majetku, za smluvní sankce a z náhrady škody.
- ✓ účtování na rozvahové účty – z titulu půjčených peněz, poskytnutých záloh, vůči institucím (pojišťovnám), aj.

## **2.3. Ocenění, evidence a inventarizace pohledávek**

Účetní jednotky oceňují vlastní pohledávky, a to při jejich vzniku, **jmenovitou hodnotou** a pohledávky nabyté úplatně nebo vkladem nakoupené pohledávky (postoupené pohledávky) **pořizovací cenou**.<sup>6</sup> Jmenovitou hodnotou se rozumí peněžní hodnota, přiřazená k určité složce majetku. Můžeme také hovořit o nominální hodnotě. Pořizovací cenou je cena, která se skládá z ceny pořízeného majetku a z nákladů souvisejících s jeho pořízením. K okamžiku sestavení účetní závěrky se oceňují pohledávky **reálnou hodnotou**. Za reálnou hodnotou se považuje tržní cena vyhlášená na burze, veřejném trhu nebo cena stanovena znaleckým posudkem či kvalifikovaných odhadem. Zvláštním režimem ocenění je **rozvahová hodnota**, jež znamená jmenovitou hodnotu či pořizovací cenu, sníženou o platby přijaté.

**V účetnictví**, pohledávky náleží výkazu finanční pozice (rozvaze), vykazují se na straně aktiv a jsou oběžným majetkem firmy. Ve směrné účtové osnově náleží „účtovacím vztahům“, tedy do 3. účtové třídy, která umožňuje firmě sledovat nejen pohledávky a závazky. Firmy, jež vedou účetnictví, zdaňují své pohledávky již při jejich vzniku.

**V daňové evidenci**, podnikatelé pohledávky evidují v knize pohledávek a závazků. Tyto však nevstupují do daňového základu. Pro zjištění daňového základu operují pouze s příjmy a výdaji, a proto se pohledávka stává předmětem daně z příjmu až po její úhradě.

---

<sup>6</sup> ustanovení § 25 odst. 1, písm.g., zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Evidence pohledávek by měla zahrnovat u jednotlivých případů označení dlužníka, výši pohledávky v určitých jednotkách, důvod pohledávky, datum vystavení, splatnosti, zdanitelného plnění (jestliže je podnikatel plátcem DPH) a datum úhrady dlužné částky.

Inventarizací pohledávek účetní jednotky ověřují, zda jejich stav odpovídá skutečnosti. Při inventarizaci pohledávek se mnohdy zjistí, že k úhradě některých pohledávek došlo pouze částečně či vůbec. Ve skutečnosti účetní jednotky vytváří ke dni řádné a mimořádné účetní závěrky seznam dlužníků se jmenovitými hodnotami (pořizovací cenou) pohledávek. Následně věřitelé zasílají soupis pohledávek jednotlivým dlužníkům s žádostí o jejich písemné odsouhlasení.

## **2.4. Opravné položky k pohledávkám**

Na situaci, kdy pohledávky nejsou uhrazené do doby jejich splatnosti, reagují účetní a daňové předpisy *opravnými položkami k pohledávkám*, které představují přechodné snížení hodnoty pohledávek, přičemž tvorba těchto opravných položek je souvztažně zúčtovaná do nákladů. Český účetní standard pro podnikatele č. 005 stanoví základní postupy účtování. Opravnou položku tvoříme jen proto, abychom dočasně kryli nesplacenou pohledávku, a tato musí být k určitému okamžiku zrušena.

### **2.4.1. Zákonné opravné položky**

Za výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů se považují ty opravné položky, které se tvoří dle zákona o rezervách<sup>7</sup>, jež se týkají výhradně pohledávek:

- *za dlužníky v insolvenčním řízení,*
- *nepromlčených, splatných po 31.12.1994,*
- *z titulu ručení za celní dluh,*
- *nepromlčených, jestliže jejich výše nepřesahuje 30.000,- Kč.*

Výše zmiňovaný zákon definuje opravné položky jako položky vytvořené k rozvahové hodnotě nepromlčených pohledávek splatných po 31.12.1994 nebo pohledávek vedených v příslušné evidenci. Opravné položky lze tvořit pouze k pohledávkám, které byly při jejich vzniku účtovány do výnosů, a pokud vzniklý příjem nebyl osvobozený od daně z příjmů.

---

<sup>7</sup> zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu

Poplatníci daně z příjmů, kteří vedou účetnictví, mohou vytvářet v období, za které podávají daňové přiznání, opravné položky k nepromlčeným pohledávkám, s dobou splatnosti po 31.12.1994, jestliže jejich rozvahová hodnota v době jejich vzniku nepřesáhne či je vyšší než 200.000,- Kč (viz tabulka č. 2.4.1.1).

**Tabulka č. 2.4.1. 1**

<b>Rozvahová hodnota</b>	
<b>- nepřesáhne částku 200.000,- Kč</b>	<b>- je vyšší než 200.000,- Kč</b>
za podmínky, že:	
<p>- tvorba opravné položky je nákladem (výdajem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, - žádné jiné opravné položky a rezervy se k těmto pohledávkám nevytvářejí</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <div style="border: 2px solid black; padding: 5px; margin: 10px 0;"> <p>od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než 6 měsíců, pak tedy mohou tvořit opravné položky až</p> <p style="text-align: center;"><b>do výše 20 %</b></p> <p>neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky</p> </div> <p>- bylo zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení, jehož je poplatník daně z příjmů účastněn a řádně a včas koná úkony potřebné k uplatnění jeho práva, pak</p> <p style="text-align: center;">↓</p>	<p>- bylo zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení, jehož je poplatník daně z příjmů účastněn a řádně a včas koná úkony potřebné k uplatnění jeho práva, pak</p> <p style="text-align: center;">↓</p>
za podmínky, že od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než	
<p>a) 12 měsíců, až do výše 33 %, b) 18 měsíců, až do výše 50 %, c) 24 měsíců, až do výše 66 %, d) 30 měsíců, až do výše 80 %, e) 36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.</p>	<p>a) 6 měsíců, až do výše 20 %, b) 12 měsíců, až do výše 33 %, c) 18 měsíců, až do výše 50 %, d) 24 měsíců, až do výše 66 %, e) 30 měsíců, až do výše 80 %, f) 36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.<sup>8</sup></p>

<sup>8</sup> zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu

Pokud poplatník nebude u nepromlčené pohledávky postupovat dle viz výše uvedeného, má nárok vytvořit opravnou položku do 100 % výše její neuhrazené rozvahové hodnoty bez příslušenství, a to za podmínky, že:

- a) rozvahová hodnota pohledávky nepřesáhne částku 30.000,- Kč,
- b) uplynulo nejméně 12 měsíců od lhůty splatnosti pohledávky,
- c) suma pohledávek bez příslušenství, vzniklých vůči tomu samému dlužníkovi, nepřesáhne za zdaňovací období částku 30.000,- Kč.

Výše opravné položky nesmí na rozvahovém účtu přesáhnout účetní hodnotu pohledávky, k níž se opravná položka vytvořila. Pokud opravná položka bude ve 100% výši hodnoty pohledávky nepromlčené, pak tato pohledávka může být **odepsána**, tzn., že opravná položka k ní bude zrušena. Toto ustanovení se netýká pohledávek za dlužníky v konkursním a vyrovnacím řízení. Poté je naší povinností, sledovat odepsanou pohledávku na podrozvahových účtech.

V případě úhrady odepsané pohledávky, tuto skutečnost účetní jednotka zaúčtuje do výnosů ve prospěch účtové skupiny 64 – Jiné provozní výnosy na účet **646 – Výnosy z odepsaných pohledávek** a na příslušné podrozvahové účety.

Tvorba zákonných opravných položek není povinná. Je na poplatníkovi, zda si sníží svůj daňový základ či nikoli.

Opravné položky nelze tvořit k pohledávkám nabytým bezúplatně nebo k souboru pohledávek a dále k pohledávkám vzniklých z titulu investičních nástrojů (např. cenných papírů), úvěrů, půjček, ručení, záloh, k vlastnímu kapitálu, úhrady ztrát společnosti, smluvních pokut a úroků z prodlení, penále, poplatků z prodlení aj.<sup>9</sup> V případě pohledávky, kterou postupník (nový věřitel) nabyt postoupením a zaplatil její pořizovací cenu, může tvořit opravné položky k rozvahové hodnotě pohledávky. Pokud věřitel má k dlužníkovi současně splatné závazky, musí nejprve provést vzájemný zápočet pohledávek a závazků, a poté, když zjistí, že konečným zůstatkem je pohledávka, může tvořit opravné položky.

Přechodné snížení hodnoty pohledávek se účtuje do účtové skupiny 39 – Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřním zúčtováním, na účet **391 – Opravná položka k pohledávkám** a souvztažně do nákladů, na účet **558 – Tvorba a zúčtování zákonných**

---

<sup>9</sup> ustanovení § 2 odst. 2) zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu

**opravných položek v provozní činnosti.** Zjištěný konečný zůstatek opravných položek ke konci účetního období se převádí do období následujícího. Ke zrušení opravných položek dojde při pominutí důvodu pro jejich vytvoření, a to obráceným zaúčtováním na tyto účty. Smyslem tvorby daňových opravných položek k pohledávkám je snížení daňového základu pomocí daňově uznatelného nákladu

### **2.4.2. Účetní opravné položky**

Účetní opravné položky k pohledávkám se tvoří, pokud by byly opravné položky nad rámec zákona o rezervách. Účetní jednotka použije účet **559 – Tvorba opravných položek**. Opravné položky jsou v tomto případě daňově neuznatelné, a tedy při jejich zrušení ve prospěch nákladů neovlivní (nezvýší) daňový základ. Hlavním smyslem jejich tvorby je vyjádření reálné hodnoty aktiv při dodržení všeobecně uznávané účetní zásady opatrnosti a věrného zobrazení skutečnosti.

## **2.5. Odpis pohledávek**

Pojem „odpis pohledávky“ představuje nevratný proces snížení hodnoty pohledávky, za pomoci příslušného nákladového účtu, kdy už nelze počítat s tím, že by se částečně odepsaná pohledávka vrátila do své původní hodnoty. Na rozdíl od opravných položek se odpis pohledávky liší trvalým snížením její hodnoty.

Odpis pohledávky se odvíjí od způsobu jejího ocenění. V praxi nelze zaměňovat odpis pohledávek s opravnými položkami k pohledávkám.<sup>10</sup>

### **2.5.1. Daňový odpis pohledávek**

Možnosti jednorázového odpisu, neuhrazených pohledávek v celé jejich původní hodnotě do daňově uznatelných nákladů, uvádí zákon o dani z příjmu<sup>11</sup>. Má se za to, že výdaji na dosažení, zjištění a udržení zdanitelných příjmů jsou neuhrazené části hodnoty pohledávky ve výši 100 %, a to za dlužníkem:

- a) u kterého byla pohledávka přihlášena u insolvenčního soudu (jež předcházelo zrušení konkursu z důvodů nedostatku majetku),
- b) jemuž hrozí úpadek nebo se v něm nachází (dle výsledků insolvenčního řízení),

---

<sup>10</sup> <http://www.daneauctnictvi.com/ucetnictvi/odpis-pohledavek.htm>

<sup>11</sup> ustanovení § 24 odst. 2 písm. y) zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů



- c) jenž zemřel,
- d) jenž byl právnickou osobou, která zanikla bez právního nástupce,
- e) na jehož majetek (na který se pohledávka váže) je uplatněna veřejná dražba,
- f) na jehož majetek (na který se pohledávka váže) je uplatněna exekuce.

Vytvořený odpis bude daňově uplatněn, a to za podmínek, že účetní jednotka k této pohledávce mohla vytvořit opravnou položku, dle zákona o rezervách, a dále, že při vzniku pohledávky, účetní jednotka účtovala na výnosovém účtu, jenž byl předmětem daně z příjmů a nebyl od této daně osvobozen.

Účetní jednotky k uplatnění výše uvedeného odpisu, musí disponovat průkaznými doklady, a to usnesením či rozhodnutím soudu, úředním dokladem o výsledcích exekuce či dražby nebo výpisem z matriky či jiným dokladem mající právní váhu. Při uplatňování daňového odpisu, je třeba dávat pozor, zda k té samé pohledávce není již vytvořena zákonná opravná položka. Je nutno dodat, že k smluvně-sankčním pohledávkám nelze tvořit daňové odpisy.

Odpis pohledávky se zaúčtuje dnem nabytí právní moci dané listiny a to ve prospěch účtu **546.1 – Odpis pohledávky** (daňový) a souvztažně na účet **311 - Pohledávky**. Pokud by došlo k úhradě pohledávky již po jejím daňovém odpisu, pak je nutné tuto platbu zahrnout do základu daně.

### **2.5.2. Účetní odpis pohledávek**

Účetní odpis pohledávky není nijak ve spojitosti se zákonem o daních z příjmů, a je tedy nedaňovým nákladem. Zachycuje se ve prospěch účtu **546.2 – Odpis pohledávky** (nedaňový). Tento odpis se provádí u všech pohledávek, u kterých víme, že náklady na jejich vymožení převýší jejich výtěžek a dále, jestliže dle sdělení příslušného orgánu je dlužník neznámého pobytu. Při výpočtu daňové povinnosti se tudíž účetní odpisy ve formě nákladů musí přičíst k základu daně. Účetní jednotka poté sleduje takto vyřazené pohledávky v podrozvahové evidenci.

Jestliže v budoucnu dojde k úhradě pohledávky, která je již odepsána, tento mimořádný příjem nebude zdaněn.

## **2.6. Způsoby zajištění pohledávek**

Zajištěním závazku se rozumí souhrn právních prostředků, jejichž použitím si věřitel vytváří základní předpoklady pro uspokojení své pohledávky pro případ, kdy dlužník svůj dluh v čas nesplatí.

V současné době, kdy dochází ke zhoršování platební morálky podnikatelů, a to zejména postupnými dopady ekonomické krize na celou podnikatelskou sféru, je pro účastníky závazkových vztahů zvláště důležité využití všech možností, které obchodní či občanský zákoník poskytují věřitelům ke zlepšení jejich postavení vůči dlužníkům.

Mám však za to, že ani využitím zákonných zajišťovacích prostředků však nelze v některých konkrétních závazkových vztazích zaručit stoprocentní úspěch věřitele. Je však především důležité využitím těchto prostředků tato rizika minimalizovat.

Skutečnost, že pohledávka bude dlužníkem v plné výši a ve stanovené době zaplacená má pro podnikatele značný význam. V případě jejího nezaplacení dlužníkem, avšak při jejím zajištění některým ze zákonných zajišťovacích prostředků, má věřitel možnost náhradního plnění či výhodnějšího postavení ve sporném soudním řízení.

Zajištění konkrétního závazku může vycházet buď od samotného dlužníka, např. smluvní pokuta, zajištění závazku převodem práva či uznáním závazku nebo vychází od třetí osoby, např. zřízení zástavního práva k nemovitostem či movitým věcem, ručení nebo poskytnutí bankovní záruky.

Některé ze zajišťovacích institutů jsou komplexně upraveny pouze v obchodním zákoníku, např. bankovní záruka, pro některé z nich platí obecně úprava občanského zákoníku, přičemž obchodní zákoník tuto úpravu pouze doplňuje nebo modifikuje, např. smluvní pokuta či zástavní právo. Některé ze zajišťovacích institutů využívané podnikateli v obchodních závazkových vztazích platí pouze úprava občanského zákoníku, např. zajišťovací převod práva nebo zajištění postoupením pohledávky.

Zajišťovací prostředky současně plní několik funkcí, a to funkci preventivní, zajišťovací, uhrazovací a sankční. V neposlední řadě rovněž usnadňují důkazní situaci věřitele.

### **2.6.1. Zástavní právo**

Zástavní právo je pro věřitele nejúčinnějším zajišťovacím institutem. Jeho podstata spočívá v zajištění pohledávky věřitele pro případ, že dlužníkův dluh nebude včas splacen. Zpeněžením zástavy bude moci být věřitel uspokojen. Úprava zástavního práva je obsažena pouze v občanském zákoníku.

Zástavní právo vzniká zejména na základě písemné smlouvy mezi věřitelem (zástavním věřitelem) a dlužníkem (zástavcem). Může být zřízeno také na určitou dobu, pro pohledávku do určité výše či pro určitý druh pohledávky, dále k pohledávce peněžité i nepeněžité. Pokud je zástavou nemovitost, musí být předmětná zástavní smlouva k nemovitostem (viz příloha č. 1), zapsána vkladem do katastru nemovitostí u příslušného katastrálního úřadu. Vkladem zástavního práva se v dané souvislosti rozumí vyznačení osoby zástavního věřitele a zajištěná pohledávka, a to co do právního důvodu a výše, na příslušném listu vlastnictví. Zástavní právo vyznačí katastrální úřad v části „C“ listu vlastnictví, na němž je veden vlastník nemovitosti spolu s údaji o zastavované nemovitosti.<sup>12</sup>

U movitých věcí tvořících předmět zástavy a nepředávaných zástavnímu věřiteli, je nutný zápis do Rejstříku zástav vedeném Notářskou komorou ČR.<sup>13</sup> Zástavní právo k samostatným movitým věcem, nemovitostem a cenným papírům, musí účetní jednotka zaevidovat v analytické evidenci.

Zástavní právo může ze zákona zřídit také správce daně svým rozhodnutím, a to k zajištění daňové pohledávky včetně jejího příslušenství.<sup>14</sup> Zástavní právo k nemovitostem může také vzniknout na základě soudního rozhodnutí, jako tzv. soudcovské zástavní právo. Soudcovské zástavní právo je sice považováno za způsob výkonu rozhodnutí, ale na jeho základě nedochází k uspokojení pohledávky věřitele, neboť předmětná pohledávka je konkrétní nemovitostí pouze zajišťována. Před splatností zajištěné pohledávky plní zástavní právo funkci preventivní, po splatnosti pohledávky nastupuje uhrazovací funkce zástavního práva, kdy věřitel je uspokojen ze zpeněžení předmětné zástavy, a to buď ve veřejné dražbě, nebo soudním prodejem zástavy.

---

<sup>12</sup> Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 AŽ 459. Komentář., 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1110, 1394 str., ISBN 978-80-7400-108-6.

<sup>13</sup> ustanovení § 171 odst. 2, ObčZ

<sup>14</sup> ustanovení § 72 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků

### **2.6.2. Smluvní pokuta**

Ze všech zajišťovacích institutů je mezi podnikateli nejvíce využívána smluvní pokuta. Mimo funkci zajišťovací má zároveň i funkci sankční. Je upravena jak v občanském zákoníku,<sup>15</sup> tak i v obchodním zákoníku<sup>16</sup>. Podstatou smluvní pokuty je peněžitě plnění, stanovené jako sankce, pro případ porušení konkrétní povinnosti jednou ze stran smluvního vztahu. Podmínkou platnosti smluvní pokuty je vždy její písemná forma.

Při uplatnění smluvní pokuty postačí oprávněné straně prokázat pouze skutečnost, že druhá strana smluvního vztahu nesplnila svou povinnost zajištěnou smluvní pokutou, např. nezaplatila ve stanovené lhůtě přijaté faktury.

Výše smluvní pokuty musí být ve smlouvě buď jednoznačně stanovena, anebo ze smlouvy musí vyplývat způsob jejího určení. Výše smluvní pokuty musí být přiměřená. V případě její nepřiměřenosti může být tato v občanskoprávním řízení označena soudem jako neplatná pro rozpor s dobrými mravy<sup>17</sup>. ObčZ však na rozdíl od ObchZ neobsahuje tzv. moderační právo<sup>18</sup>, tj. právo soudu rozhodnout o snížení nepřiměřené smluvní pokuty dohodnuté mezi účastníky smluvního vztahu.

Mám za to, že smluvní pokuta je účinnou motivací k řádnému plnění povinností, stanovených účastníky smluvního vztahu.

### **2.6.3. Ručení**

Ručením si věřitel může zajistit splnění své pohledávky tím, že v případě nezaplacení splatné pohledávky dlužníkem, vznikne ručiteli povinnost zaplatit věřiteli dluh za dlužníka. Na rozdíl od ostatních zajišťovacích prostředků nevzniká tento zajišťovací institut mezi stranami závazkového vztahu, ale mezi věřitelem a třetí osobou, tj. ručitelem. Ručení je tedy závazek ručitele vůči věřiteli, že splní jeho pohledávku, jestliže tato nebude dlužníkem řádně zaplacená. Ručení vzniká písemným prohlášením ručitele.

Úprava zajišťovacího institutu ručení se řídí pro občanskoprávní vztahy ObčZ a pro oblast obchodně právních vztahů ObchZ.

---

<sup>15</sup> ustanovení § 544 a § 545 ObčZ

<sup>16</sup> ustanovení § 300 až § 302 ObchZ

<sup>17</sup> ustanovení § 39 ObčZ

<sup>18</sup> ustanovení § 301 ObchZ

Zaručit se za tentýž závazek může více ručitelů, přičemž každý z nich ručí do výše celého závazku. Ručitelé mají vůči sobě stejná práva jako spoludlužníci. Splní-li ručitel závazek, za který ručí, dostává se do pozice nového věřitele vůči dlužníkovi. Dnem úhrady závazku dlužníkem ručení zaniká.

Dle písemného prohlášení zachytí všechny subjekty tuto informaci do podrozvahové evidence a poté ji vykážou v příloze k účetní závěrce. Ručitel tento potencionální závazek v rozvaze neuvádí. Teprve poté, co mu vznikne povinnost plnit, zaúčtuje tuto skutečnost jako pohledávku za dlužníkem na účet **378 – Jiné pohledávky**, a to souvztažně s úbytkem peněz na běžném účtu. V účetnictví dlužníka se tento fakt promítne změnou závazku vůči ručiteli za pomoci použití analytiky k účtu **379 – Jiné závazky**, přičemž tato operace nebude mít žádný vliv na výsledek hospodaření, ani na daňový základ.

#### **2.6.4. Bankovní záruka**

Bankovní záruka je zvláštním druhem ručení, upraveným pouze v ObchZ. V tomto případě se stává ručitelem banka, a to na základě svého písemného prohlášení, tzv. záruční listiny doručené věřiteli, ve které se zavazuje uspokojit věřitele peněžní částkou v určené výši, pokud dlužník nesplní svůj závazek, případně budou splněny jiné podmínky stanovené v této listině. Nepeněžitá pohledávka je bankovní zárukou zajištěna do výše částky v peněžních jednotkách. Tento zajišťovací institut je ve srovnání s ostatními způsoby zajištění závazků považován za **nejrychlejší a nejúčinnější**, a to pro vysokou míru jistoty. Naopak pro banku znamená bankovní záruka jisté riziko, protože si musí sama zajistit dlužníkové plnění.

Výhodou bankovní záruky pro věřitele je skutečnost, že nemusí činit žádné dodatečné úkony související s vymáháním pohledávky. Vztah mezi dlužníkem a bankou se řídí ustanoveními ObchZ o smlouvě mandátní<sup>19</sup>. Bankovní záruka se velmi často využívá u smluv o dílo. Pokud dlužník nezaplatí věřiteli řádně a včas, přenáší věřitel riziko na banku, která si poté sama zajistí dlužníkové plnění. Tento zajišťovací prostředek není určen k obchodování a banka od něj nemůže odstoupit. Účetní jednotka musí bankovní záruku zaevidovat do podrozvahové evidence.

#### **2.6.5. Směnka**

Směnka je nástrojem platebního styku, ale především pro své vlastnosti se současně

---

<sup>19</sup> ustanovení § 566 ObchZ

osvědčuje jako zajišťovací prostředek, jehož funkce spočívá zejména v tom, že směnečný věřitel má značně usnadněno vymáhání pohledávky zajištěné směnkou.

Pravidla pro použití a vymáhání směnky jsou upraveny zákonem směnečným a šekovým<sup>20</sup>. Podle tohoto citovaného zákona je směnka obchodovatelným cenným papírem, ve kterém se emitent (výstavce) zavazuje, anebo remitentovi (osobě uvedené na směnce) přikazuje, zaplatit směnečnou sumu, a to v určitou dobu a na určitém místě. Právní úprava týkající se směnky je dále obsažena v zákoně o cenných papírech<sup>21</sup> a v občanském soudním řádu<sup>22</sup>. Směnka je volně převoditelná *na řad*, tzn., že zní na jméno určité osoby (směnečného věřitele) a dále je převoditelná *rubopisem* (indosamentem) na jiné osoby, za pomoci vyjádření vůle majitele směnky, že směnku převádí dalšímu majiteli. Směnka má písemnou formu a nefunguje pouze na úvěrové nebo platební bázi.

Mezi podstatné náležitosti směnky<sup>23</sup> patří: označení „*směnka*“; bezpodmínečný příkaz směnečnému dlužníkovi zaplatit peněžitou částku, uvedenou na směnce; jméno osoby (směnečníka), která má platit; datum a způsob splatnosti směnky; označení místa, kde má dojít k placení; jméno osoby, na jejíž řad má být placeno; datum a místo vystavení směnky a podpis výstavce.

**Rozlišujeme dva základní typy směnek (viz příloha č. 2):**

- *směnka vlastní* – výstavce (dlužník) bezpodmínečně *vyjadřuje* osobě uvedené na směnce, *slib* zaplatit směnečnou sumu v určitou dobu a na určeném místě.
- *směnka cizí* – výstavce bezpodmínečně *přikazuje* směnečníkovi (dlužníkovi), *zaplatit* osobě uvedené na směnce směnečnou sumu opět v určitou dobu na určeném místě.

**Podle doby splatnosti může být směnka vystavena:**

- *na viděnou* – „vistasměnka“, splatná v okamžiku předložení,
- *na určitý čas po viděné* – „časová vistasměnka“, splatnost nastane uplynutím stanovené doby po dni přijetí směnky,
- *na určitý čas po vystavení* – „dato směnka“, splatnost nastane po uplynutí stanovené doby po dni vystavení směnky,
- *na určitý den* – splatnost je dána určeným datem na směnce.

---

<sup>20</sup> zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový

<sup>21</sup> zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech

<sup>22</sup> zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“)

<sup>23</sup> ustanovení § 1, zákona č. 191/1950 Sb., směnečného a šekového

### Dále rozlišujeme směnky<sup>24</sup>:

✓ **směnka s protestem** – je každá směnka „Protestem“ je veřejná listina, kterou vydá soud, obecní úřad nebo notář jako doklad, potvrzující že směnka byla předložena k přijetí či placení bezvýsledně, tzn., že byla odepřena. Jestliže je k výkonu směnečného postihu potřebná prezentace směnky, a bude-li tato prezentace neúspěšná, pak její výsledek nebyl zajištěn protestem. Protest má důkazní účinky a dále zachovává směnečné práva.

Pokud nebude uskutečněn protest, směnečný nárok nezaniká vůči hlavnímu dlužníkovi. Protest se nevyžaduje, pokud byla protestace prominuta doložkou „bez protestu“.

➤ **směnka bez protestu** – povinný (dlužník) se vzdává svého práva na protest, tzn. že povinnosti zaplatit směnku se už nevyhne. Výstavce nebo směnečný rukojmí písemně vyznačenou doložkou „**bez protestu**“, která musí být napsaná na směnce, zprošťuje majitele povinnosti, respektovat postihové práva učiněním protestu pro nepřijetí nebo pro neplacení. Tyto směnky jsou v praxi velmi oblíbené a používané, neboť majiteli směnky nezanikne směnečný závazek.

V současné době jsou nejpoužívanější **depozitní směnky**, jež vystavují banky. Složená suma finančních prostředků na bankovní účet je základem pro vystavení směnky bankou, jež bude znít na vloženou částku, která je navýšená o dohodnutý úrok.

Pokud směnka nebude následně uhrazena, majitel má právo domáhat se plnění ze směnky (podáním návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu) u soudu<sup>25</sup>. Majitel směnky má nárok na směnečnou částku spolu s dohodnutými úroky, další úroky ve výši 6 % ode dne splatnosti směnky, náklady protestu a odměnu až do výše 1/3 % ze směnečné částky.

### 2.6.6. Zadržovací právo

Zadržovací právo jako zajišťovací institut je podnikateli využíván v porovnání s jinými zajišťovacími instituty jen zřídka, neboť s jeho uplatněním se málokdy počítá natolik, aby byl zakotven ve smlouvě. Přichází v úvahu zpravidla tehdy, kdy věřitel nemá svou pohledávku zajištěnou jiným zajišťovacími prostředky.

Jeho využití je možné při splnění zákonem stanovených podmínek. Vzniká na základě

---

<sup>24</sup> KOPÁČ, Ludvík, *Směnky a směnečné právo*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1992. 140 s. ISBN 80-85431-43-2.

<sup>25</sup> ustanovení § 175 OSŘ

písemného vyrozumění věřitele adresovaném dlužníkovi o zadržení určité věci, které je vlastnictvím dlužníka, spolu s uvedením důvodů zadržení. V ObčZ je stanoveno: „*Kdo je povinen vydat cizí movitou věc, kterou má u sebe, může ji zadržet k zajištění své splatné pohledávky, kterou má proti osobě, jíž by jinak byl povinen věc vydat.*“<sup>26</sup>.

Není možné však zadržovat věc, která byla dlužníkovi věřitelem odňata lstí nebo svépomocí. Zaplacením pohledávky nebo poskytnutím jiné jistiny, zánikem nebo vydáním této věci dlužníkovi, zadržovací právo zanikne. Zadržovací právo je upraveno pouze ObčZ, přičemž tato úprava platí i pro obchodní závazkové vztahy.

### **2.6.7. Uznání závazku**

Uznání závazku se řídí ustanoveními ObchZ<sup>27</sup>. Jedná se o jednostranný písemný projev dlužníka, kterým dává věřiteli najevo, že svůj závazek vůči němu uznává. Tímto právním úkonem se podstatně zlepšuje věřitelovo postavení při vymáhání pohledávky zejména soudní cestou.

Uznání závazku dlužníkem může být provedeno i formou notářského či exekutorského zápisu s doložkou přímé vykonatelnosti. Vzhledem ke skutečnosti, že tyto zápisy představují pravomocný exekuční titul, může věřitel v případě prodlení dlužníka přímo podat návrh na výkon rozhodnutí či exekuci, a to bez předchozího zdlouhavého nalézacího řízení.

### **2.6.8. Uznání dluhu**

Uznání dluhu je upraveno v ustanoveních ObčZ<sup>28</sup>. Občané si navzájem mezi sebou finančně vypomáhají, aniž by to stvrdili nějakou dohodou či potvrzením. Na základě písemného uznání dluhu, ve kterém musí být obsažena výše částky, důvod vzniku dluhu, slib zaplacení a doba splatnosti, podepsaného dlužníkem, si věřitel zajistí svou pohledávku. Také se má za to, že pokud je pohledávka již promlčena, podepsaným uznáním dluhu vzniká nárok na její zaplacení. S tímto promlčením musí být dlužník srozuměn. Doba promlčení je 10 let.

---

<sup>26</sup> ustanovení § 175 odst. 1 ObčZ

<sup>27</sup> ustanovení § 323 ObchZ

<sup>28</sup> ustanovení § 558 ObčZ



### **2.6.9. Zajištění závazku převodem práva**

Splnění závazku dlužníkem může být rovněž zajištěno převodem práva dlužníka ve prospěch věřitele. Toto právo však musí mít majetkovou hodnotu. Smlouva musí být uzavřena písemně mezi věřitelem a dlužníkem, přičemž touto smlouvou dlužník na věřitele postoupuje své právo, které má vůči jiné osobě. Předmětným převodem dochází ke změně na straně věřitele. Zajištění závazku převodem práva je upraveno pouze ObčZ, přičemž tato úprava se vztahuje i na obchodní závazkové vztahy.

## **2.7. Dílčí shrnutí**

Pohledávka je nárok věřitele požadovat po dlužníkovi určité plnění. Do doby uzavření závazkového vztahu by měl věřitel získat dostatek informací o svém obchodním partnerovi či dlužníkovi. Při vzniku pohledávky je dále nutné brát v úvahu její zajištění a zároveň zvolit nejvhodnější zajišťovací institut, jež dá věřitelům maximální jistotu uhrazení splatné pohledávky.

Dle mého názoru je jedním z nejvhodnějších zajišťovacích institutů zástavní právo k nemovitostem. Případné převedení vlastnického práva k nemovitostem vyvolává u věřitele vysokou míru jistoty zajištění jeho pohledávky a dlužníka tato hrozba stimuluje k řádnému splnění jeho závazku, neboť by v opačném případě mohl přijít i o „střechu nad hlavou“.

### 3. Vymáhání pohledávek z právního hlediska

V případě neuhrazení splatné pohledávky nezbyvá věřiteli nic jiného, než se domáhat její úhrady. Věřitelé se pak o pomoc obrací na inkasní kanceláře, zabývající se mimosoudním vymáháním pohledávek, na advokátní kanceláře a následně prostřednictvím advokáta na soud, případně na zvolený exekutorský úřad. Samotný nárok na soudní pomoc vyplývá pro věřitele i z Listiny základních práv a svobod, ve které je státem garantováno: „**Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.**“<sup>29</sup>

#### 3.1. Mimosoudní vymáhání pohledávek

Jedním ze způsobů, jak se domoci úhrady své splatné pohledávky, je např. uzavření mimosoudní dohody s dlužníkem, postoupení pohledávky, rozhodčí řízení či využití služeb inkasní nebo advokátní kanceláře.

##### 3.1.1. Mimosoudní dohoda

Po marném uplynutí lhůty k dodatečnému plnění, stanovené dlužníkovi v upomínce věřitele, využívají následně věřitelé služeb advokátních kanceláří. Na základě smlouvy o zastupování a na základě předložených listin, sepíše advokát písemnou výzvu, zpravidla nazvanou „**pokus o smír**“, ve kterém dlužníka vyzve k zaplacení dlužné částky věřiteli. Předmětná výzva obsahuje náhradní termín k úhradě pohledávky věřitele, případně možnost uzavření mimosoudní dohody o způsobu úhrady pohledávky. Předmětný pokus o smír advokát zašle doporučeně dlužníkovi s upozorněním, že se jedná o poslední možnost úhrady pohledávky, bez navýšení nákladů, před podáním žaloby. Dlužníci na tento pokus o smír reagují zpravidla buď úhradou svého dluhu nebo žádostí o splátkový kalendář. Impulsem této aktivity dlužníka je jednak skutečnost, že se vymáhání ujal advokát a dále upozornění advokáta na možné náklady spojené se soudním vymáháním pohledávky, např.: „**Po marném uplynutí této lhůty budu nucena, ač nerada, domáhat se práv mého klienta soudní cestou, což by pro Vás zcela určitě znamenalo zbytečně vynaložené náklady, v minimální výši cca 12.000,- Kč**“ (viz příloha č. 3). Vynaložené náklady jsou závislé na dlužné částce.

---

<sup>29</sup> článek č. 36., odst. 1, zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod

### 3.1.2. Postoupení pohledávky

Jedním ze způsobu uhrazení pohledávky je její postoupení třetí osobě za úplatu. Postoupení pohledávky je upraveno v ObčZ. Dle této úpravy postupuje věřitel, jako postupitel písemnou smlouvou svou pohledávku včetně jejího příslušenství a se všemi právy třetí osobě, jako postupníkovi, který se stává novým věřitelem dlužníka. K platnosti postoupení pohledávky se souhlas dlužníka nevyžaduje.

Důvodem postoupení pohledávky je okamžité získání v pohledávce váznoucích peněžních prostředků, nikoliv však v plné výši. Původní věřitel musí o této skutečnosti dlužníka informovat, případně nový věřitel zašle dlužníkovi předmětnou smlouvu o postoupení pohledávky. Postoupit však nelze pohledávku, která nemůže být postižena výkonem rozhodnutí nebo pokud by postoupení pohledávky odporovalo dohodě s dlužníkem, dále nelze postoupit pohledávku, která zanikla smrtí věřitele či pohledávku, jejíž obsah by se změnou osoby věřitele změnil.

### 3.1.3. Rozhodčí řízení

Dalším způsobem vymáhání pohledávek je rozhodčí řízení<sup>30</sup>. Při tomto řízení řeší spory rozhodci, jež by měli být nezávislí a nestranní. Rozhodčímu řízení předchází uzavření smlouvy, ve které se smluvní strany mohou dohodnout na řešení případných sporů v rozhodčím řízení, a to formou „**rozhodčí doložky**“, případně v době vzniku sporu si mohou strany uzavřít samostatnou „**smlouvou o rozhodci**“. V obou těchto případech se řízení označuje „**rozhodčím řízením ad hoc**“. Rozhodčí doložkou se účastníci smlouvy písemně zavazují, že případný spor mezi nimi nebude řešen prostřednictvím soudu v soudním řízení, nýbrž v rozhodčím řízení prostřednictvím rozhodce, na němž se předem dohodli a jenž je v doložce uveden.

Dále může existovat tzv. „**rozhodčí řízení institucionální**“, jehož řízení je vedeno u stálého rozhodčího soudu, zřízeného pouze na základě zákona<sup>31</sup>. V České republice je jím např. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Tyto rozhodčí soudy vydávají statuty a řády, zveřejňované v Obchodním věstníku, v nich stanoví pravidla řízení, rozhodování, odměňování rozhodců, způsoby jejich jmenování, dále v nich mohou určit počty rozhodců, apod.

---

<sup>30</sup> zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

<sup>31</sup> ustanovení § 13 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Výhody rozhodčího řízení spočívají v neveřejném a rychlém řízení (týdny, měsíce), spojeném s nízkými náklady. Podnikatelé mnohdy tyto preference zaměňují za kvalitu a jistotu, které by se jim dostaly v soudním řízení. Smlouva, ve které je obsažena rozhodčí doložka, by měla být jejími účastníky řádně před jejím podpisem prostudována.

Nevýhoda rozhodčího řízení po vydání rozhodčího nálezu rozhodcem, spočívá v nemožnosti stran podat proti tomuto rozhodnutí odvolání, což zejména mnohým účastníkům smluv není předem známo. Nález nabývá platnosti okamžikem vydání a je ihned vykonatelný. Myslím si, že řešení případných sporů z jednotlivých smluv rozhodcem či rozhodci, by mělo být možné pouze ze závazkových vztahů vzniklých mezi podnikateli, a to z důvodů zajištění rychlosti a tím i efektivnosti jejich řešení. Pokud se ale jedná o spory ze spotřebitelských smluv nebo ze smluv o půjčkách poskytovaných nebankovními společnostmi, disponujícími velkými právními odděleními či zastupovanými advokátními kancelářemi, na straně jedné a občany, na straně druhé, pak by spory vzniklé z těchto smluv rozhodci řešeny být neměly. Pokud tyto smlouvy rozhodčí doložku obsahují, měla by existovat možnost bezplatné konzultace těchto smluv, zajišťované státem, nadacemi či obcemi, na které by měl občan, před podpisem konkrétní smlouvy možnost se obrátit s požadavkem na vysvětlení jednotlivých pojmů či posouzení vhodnosti takovéto smlouvy.

### ***3.1.4. Inkasní kanceláře***

Jedním ze způsobů mimosoudního vymáhání pohledávky je rovněž její vymáhání prostřednictvím specializované inkasní kanceláře. V České republice v současné době existuje cca 200 agentur, které nabízí vymáhání pohledávek či jejich odkup. Seriózní inkasní kancelář průběžně svého klienta informuje o způsobu a jednotlivých postupech vymáhání pohledávky, popřípadě mu navrhne způsoby soudního řešení, jestliže se jí nepodaří pohledávku vymoci. Tyto kanceláře nabízí mimo jiné i poskytování poradenských služeb, spočívající v pojištění a odkupu pohledávek, ale také zajistí správu pohledávek, připraví podklady pro advokáta či soudního exekutora.

Provize za služby spojené s vymáháním se pohybují v rozmezí 20 % až 30 % z vymožené částky a hradí ji věřitel. Obvykle platí, že čím je dlužná částka nižší a datum její splatnosti starší, tím je provize spojená s jejím vymáháním vyšší.

Výhodu uvedeného způsobu řešení vymáhání pohledávek spatřuji zejména v rychlosti, efektivnosti a dále v přesné kontrole daňově uznatelných nákladů, spojených s vymáháním

konkrétní pohledávky. V případě nevymožení ani části pohledávky, seriózní inkasní kancelář nepožaduje po věřiteli žádnou úhradu nákladů jí vynaložených na vymáhání pohledávky.

### **3.2. Soudní vymáhání pohledávek**

Jak jsem již výše uvedla, nejčastějším právním důvodem vzniku pohledávek je smlouva. Před jejím uzavřením by se účastníci měli obrátit na právníka, který by jim poskytl odbornou pomoc a doporučil, zda smlouva má být uzavřena podle obchodního či občanského zákoníku a jaké bude mít, v případě nedodržení závazku, pro každou ze stran, právní důsledky.

I přes právní pomoc při uzavírání smlouvy, i přes využití některého ze zajišťovacích institutů, může nastat situace, kdy věřitel není schopen v krátké době svou splatnou pohledávku vymoci. V případě, že k jejímu uhrazení nepřispěje ani její mimosoudní vymáhání, nezbyvá věřiteli, než svou splatnou pohledávku uplatnit žalobou u soudu.

Při soudním vymáhání pohledávek velmi záleží na čase, který od splatnosti pohledávky ke dni podání žaloby uplynul. Pro věřitele jsou významné dva pojmy, které před podáním žaloby je nutné si vždy ujasnit, a které v konečném důsledku mohou ovlivnit rozhodnutí soudu o přiznání věřitelem uplatněného nároku. Těmito pojmy jsou prekluze a promlčení.

- **Prekluze** znamená zánik práva, které nebylo uplatněno v zákoně stanovené lhůtě (v tzv. lhůtě propadné), která je obvykle kratší než lhůta k promlčení. K prekluzi soudy přihlíží z úřední povinnosti. Lhůty prekluzivní jsou spíše výjimečné.
- **Promlčení** znamená, že právo nezaniká, ale je oslabeno. Pokud se dlužník v soudním řízení promlčení dovolá, soud k této námitce musí přihlížet. K promlčení však soudy nepřihlíží z úřední povinnosti.

Obecná promlčecí lhůta je v občanskoprávních vztazích tříletá, není-li v zákoně stanovená doba jiná. V obchodně právních vztazích je promlčecí doba čtyřletá. Promlčet se mohou všechna práva, kromě práva vlastnického, práva z vkladů, z běžných účtů a některá osobní práva. Promlčecí doba začíná běžet ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé (uplatněno u soudu). Promlčení nastává v případech, kdy nedošlo k prekluzi.

### 3.2.1. Občanské soudní řízení

Občanský soudní řád<sup>32</sup> poskytuje mimo jiné věřiteli volbu institutů pro uplatnění své pohledávky u soudu. Zejména dlužníci by si měli být vědomi toho, že v tomto případě bude pro ně rozhodování soudu v konečném důsledku značně finančně nákladné. Mám však za to, že i tento způsob může preventivně působit a vést dlužníky k dobrovolnému plnění jejich závazků.

#### ➤ **Žaloba**

V případě že dlužník po delší dobu nereaguje či odmítá nárok věřitele na úhradu dlužné částky, má věřitel právo domáhat se svého práva soudní cestou. Soudní řízení upravuje OSŘ. Žaloba (návrh na vydání platebního rozkazu) je právním úkonem věřitele, domáhat se u soudu po dlužníkovy zaplacení dlužné částky. Dnem podání žaloby u soudu je zahájeno soudní řízení. Ve věcech obchodních se jedná o řízení sporné.

OSŘ mimo jiné upravuje místní a věcnou příslušnost soudů. Věcně příslušným soudem je **okresní soud**, a to za podmínky, že peněžité plnění uplatňované žalobcem z obchodního vztahu nepřesahuje částku (jistinu) ve výši 100.000,- Kč. V rozhodování o částce vyšší než 100.000,- Kč je v obchodních vztazích věcně příslušným soudem v prvním stupni **krajský soud**, a to i v řízení o vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu, a to bez ohledu na výši pohledávky. Dále pak krajské soudy rozhodují jako soudy odvolací o odvolání proti rozhodnutím okresních soudů jako soudu prvního stupně. **Vrchní soudy** rozhodují, jako soudy odvolací proti rozhodnutí krajských soudů, jako soudů prvního stupně. Obecná místí příslušnosti se řídí dle místa bydliště, místa podnikání či sídla žalovaného.

Žaloba musí obsahovat náležitosti<sup>33</sup>, jimiž je určení soudu, kterému se žaloba adresuje, přesné označení účastníků žalobce a žalovaného (jméno, příjmení, bydliště, datum narození, popř. identifikační číslo, místo podnikání, u právnické osoby obchodní firmu či název a sídlo), označení zástupců účastníků, popis rozhodujících skutečností, označení důkazů, kterých se žalobce dovolává. Z návrhu musí být patrné, o co žalobce usiluje „*petit*“, tj. návrh žalobce jak má být soudem ve věci rozhodnuto. Nezbytnou náležitostí žaloby je podpis žalobce či jeho právního zástupce. Žalobce je povinný připojit k žalobě listinné důkazy. (viz příloha č. 4)

---

<sup>32</sup> zákon č. 99/1963 Sb., OSŘ

<sup>33</sup> ustanovení § 79 odst. 1 a § 42 odst. 4, OSŘ

Soudní řízení nalézací je ukončeno vydáním platebního rozkazu, a to ve zkráceném řízení, bez nařízení jednání nebo rozsudkem. Proti platebnímu rozkazu může žalovaný podat odpor, případně proti nákladům soudního řízení a proti rozsudku odvolání. V případě, že platební rozkaz nebyl žalovanému doručen do vlastních rukou, soud usnesením tento platební rozkaz zruší a po jeho právní moci nařídí ve věci jednání.

V souvislosti s podáním návrhu na zahájení soudního řízení vzniká žalobci ze zákona poplatková povinnost. Pokud je předmětem žaloby peněžité plnění, pak tento poplatek činí 4 % z jistiny, avšak min. 600,- Kč. Při podání elektronického návrhu na vydání platebního rozkazu se tyto náklady na soudní poplatek sníží na polovinu. Soudní poplatek pak činí 2 % z jistiny, avšak min. 300,- Kč.<sup>34</sup>

### ➤ **Platební rozkaz**

Na základě uplatněného práva na zaplacení peněžité částky a na základě důkazů předložených žalobcem, soud vydává ve zkráceném řízení:

- a) platební rozkaz,
- b) elektronický platební rozkaz,
- c) směnečný (šekový) platební rozkaz.

V případě oprávněnosti nároku žalobce na zaplacení dlužné částky, soud vydá „**platební rozkaz**“ (viz příloha č. 5), ve kterém žalovanému uloží povinnost zaplatit žalobci peněžitou částku spolu s příslušenstvím do 15 dnů ode dne jeho doručení.

Důkazem k uplatnění práva na peněžité plnění může být i směnka nebo šek. Soud na základě výslovného návrhu žalobce vydá „**směnečný (šekový) platební rozkaz**“, ve kterém uloží žalovanému povinnost, aby zaplatil uvedenou částku včetně příslušenství do 3 dnů ode dne jeho doručení, nebo aby proti tomuto platebnímu rozkazu podal námitky.

„**Elektronický platební rozkaz**“ je vydán soudem na základě návrhu podaného v elektronické podobě, a to na stanoveném formuláři<sup>35</sup>, jenž musí být podepsaný garantovaným elektronickým podpisem žalobce či právního zástupce žalobce. Peněžité plnění však nesmí přesáhnout částku 1.000.000,- Kč. Elektronický platební rozkaz je pravomocný do

---

<sup>34</sup> zákon č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích

<sup>35</sup> <http://epodatelna.justice.cz/ePodatelna/epo1200new/form.do>

jednoho měsíce. Soudy nemusejí vykonávat některé administrativní úkony, které za ně vykonává software. Mám za to, že tento prostředek je pro věřitele nejefektivnější, a to díky polovičnímu soudnímu poplatku a rychlejšího stanovení povinnosti dlužníkovi k úhradě jeho dluhu.

Platební rozkaz musí být vždy doručen do vlastních rukou. Pokud žalovaný nepodá opravný prostředek (námitku či odpor), je takovýto platební rozkaz pravomocně vykonatelný dnem právní moci tj. prvním dnem po skončení lhůty pro podání opravného prostředku. Toto datum je směrodatné, protože v případě, že žalovaný nesplní svou povinnost ve stanovené lhůtě, může žalobce na základě tohoto exekučního titulu dál vymáhat svou pohledávku.

### ➤ **Rozsudek**

Autoritativní vyslovení výsledku soudního řízení v určité věci má podobu rozsudku. Rozsudek musí obsahovat výrok, odůvodnění výroku a poučení o opravných prostředcích. Občanským soudním řádem jsou dále upraveny dva druhy rozsudků, a to rozsudek pro zmeškání a rozsudek pro uznání.

Rozsudkem pro zmeškání soud rozhodne v případech, kdy se žalovaný bez omluvy nedostaví k řádně nařízenému prvnímu jednání v předmětné věci, přičemž žalobce navrhne vydání tohoto rozsudku. V tomto případě soud vezme za prokázané tvrzení, obsažená v žalobě.

Rozsudkem pro uznání soud rozhoduje v případech, kdy žalovaný v průběhu soudního řízení nárok žalobce nebo jeho základ uzná.

### **3.2.2. Exekuce**

Základním předpokladem exekuce je skutečnost, že žalovaný dobrovolně nesplní svou povinnost stanovenou pravomocným rozsudkem či platebním rozkazem. V tomto případě je věřitel oprávněn, domáhat se splnění soudem stanovené povinnosti po dlužníkovi u soudu „*návrhem na výkon rozhodnutí*“ nebo u příslušného soudního exekutora „*návrhem na nařízení exekuce*“. V těchto návrzích je věřitel označován jako *oprávněný* a dlužník jako *povinný*. Výkon rozhodnutí provádí soudy a exekuci vykonávají soudní (soukromí) exekutoři. U obou je podmínkou pro zahájení řízení exekuční titul, kterým je vykonatelné rozhodnutí



soudu nebo vykonatelný rozhodčí nález. Pokud se dlužník nachází v úpadku (jestliže má více věřitelů a není schopen po dobu delší 30 dnů po splané lhůtě, plnit své splatné závazky), pak může věřitel svou pohledávku přihlásit v insolvenčním řízení.

### ➤ **Výkon rozhodnutí dle občanského soudního řádu**

Na základě návrhu oprávněného, jehož součástí je i návrh konkrétního způsobu provedení výkonu rozhodnutí, vydá příslušný okresní soud usnesení, kterým výkon rozhodnutí nařídí. Jednotlivé způsoby výkonů rozhodnutí jsou upraveny v OSŘ<sup>36</sup> a jsou jimi:

- **srážky ze mzdy** – v návrhu musí být uveden plátce mzdy povinného,
- **příkázání pohledávky** (z účtu u peněžního ústavu) - v návrhu musí být uveden peněžní ústav, ve kterém má povinný zřízen peněžní účet, včetně čísla jeho účtu,
- **prodej movitých věcí** - nutné označení či uvedení místa, kde se movité věci nachází,
- **prodej nemovitostí** - přesné označení nemovitostí ve vlastnictví povinného či ve společném jmění manželů, přiložením příslušného výpis z katastru nemovitostí,
- **zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech** – tento způsob je zejména zajišťovacím způsobem,
- **prodej podniku.**

Oprávněný je povinen v souvislosti s podaným návrhem na výkon rozhodnutí, zaplatit opět soudní poplatek<sup>37</sup>.

### ➤ **Exekuce dle exekučního řádu**

Exekuce je upravena exekučním řádem<sup>38</sup>, jehož novela je účinná ode dne 1.11.2009. Oprávněný neuvádí v návrhu způsob vykonání exekuce, neboť ta je zaměřena na veškerý majetek povinného. „**Návrh na nařízení exekuce**“ (viz příloha č. 6) je osvobozen od soudního poplatku a je oprávněným zasílán přímo soudnímu exekutorovi, který do 15 dnů od obdržení předmětného návrhu je povinen požádat místně příslušný okresní soud o udělení souhlasu k pověření o provedení exekuce. Soudní exekutor poté vydává „**exekuční příkaz**“ (viz příloha č. 7).

---

<sup>36</sup> část šestá, zákona č. 99/1963 Sb., OSŘ

<sup>37</sup> zákon č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích

<sup>38</sup> zákon č. 286/2009 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)

Exekutor není vázán exekučním návrhem a na základě jím zjištěných informací od státních či soukromých subjektů, použije k účinnému vymožení pohledávky nejvhodnější prostředky. Následně tedy vydá exekuční příkaz. Způsob nařízení exekuce je téměř totožný jako u výkonu rozhodnutí dle OSŘ, avšak výkon samotné exekuce je odlišný.

Na základě své analýzy a úsudku bych si jako případný věřitel vybrala tuto variantu, neboť před podáním návrhu nemusím zkoumat majetkové poměry povinného. Dále je tento způsob exekuce osvobozen od placení soudního poplatku. Dle mého názoru je rovněž daleko úspěšnější v porovnání s výkonem rozhodnutí dle OSŘ, když soudní exekutoři jsou finančně motivováni na výsledku exekuce, a to paušální odměnou odvíjecí se z podílu na vymožené částce.

### **3.2.3. Insolvenční řízení**

Počínaje dnem 1.1.2008 vstoupil v účinnost insolvenční zákon<sup>39</sup>, jež řeší postupy věřitelů při uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Na základě tohoto zákona mají tedy věřitelé další možnost získat alespoň částečně zpět svou splanou pohledávku. K podání „*návrhu na zahájení insolvenčního řízení*“ (dříve konkursní řízení) k insolvenčnímu soudu není zapotřebí exekučního titulu. Hlavním cílem tohoto řízení je dosažení majetkového uspořádání poměrů mezi dlužníkem a jeho věřiteli, a to v tomto zákoně stanoveným způsobem v situaci, kdy je zjištěn dlužníkův úpadek.

Na základě podaného návrhu a listinných důkazů, vydá insolvenční soud „*rozhodnutí o úpadku*“, ve kterém jmenuje insolvenčního správce, stanoví lhůty pro podání přihlášek a termíny schůze všech věřitelů. Pokud se dlužník již nachází v insolvenci (dle zveřejnění oznámení o zahájení insolvenčního řízení, např. na webové stránce<sup>40</sup>), věřitelé podají insolvenčnímu správci, na formuláři vydaném Ministerstvem spravedlnosti, přihlášku pohledávky do insolvenčního řízení ve stanovených lhůtách.

Řešením úpadku dlužníka v insolvenčním řízení může být konkurs, oddlužení, reorganizace a zvláštní způsoby řešení úpadku, které tento zákon stanoví pouze pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů.

---

<sup>39</sup> zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

<sup>40</sup> <https://isir.justice.cz/isir/common/index.do>

### ***3.3. Dílčí shrnutí***

V případě, že dlužník věřiteli i přes využití některého ze zajišťovacích prostředků svůj dluh nezaplatí, existují dvě základní možnosti, jak s touto skutečností naložit, a to mimosoudně pomocí inkasní či advokátní kanceláře nebo soudní cestou za pomoci služeb advokáta.

Ať už si věřitel vybere jednu z těchto možností, měl by si nejprve ujasnit, zda s úhradou pohledávkou spěchá či nikoliv. Pokud je věřitel ve finanční tísní, je vhodné vymáhat pohledávku mimosoudní cestou a sice za využití služeb inkasní kanceláře. Pokud se nepodaří inkasní kanceláři pro věřitele pohledávku vymoci, spatřuji výhodu této služby ve skutečnosti, že náklady spojené s jejím vymáháním si tato kancelář nese ze svého.

V opačném případě mám za to, že je vhodnější vymáhat pohledávku soudní cestou, a to za pomoci advokátní kanceláře. Věřitel zaplatí předem zpravidla zálohu na poskytnutí právních služeb, přičemž o správu celé pohledávky se bude starat tato kancelář, a to počínaje pokusem o smír, podáním žaloby. Pokud ani po vydání rozhodnutí soudem, nebude pohledávka dlužníka uhrazena, podá advokátní kancelář návrh na exekuci soudnímu exekutorovi, který bude pohledávku již sám dále vymáhat.

Porovnáním způsobů vedení exekuce formou výkonu rozhodnutí dle OSŘ a exekuce dle exekučního řádu, preferuji exekuci dle exekučního řádu. Exekuce formou výkonu rozhodnutí dle OSŘ je pro věřitele jednak finančně náročnější, když opět musí zaplatit soudní poplatek, ale i složitější v tom, že si sám musí navrhnout nejvhodnější způsob výkonu rozhodnutí. Třetí nevýhodu tohoto typu pak vidím v nepřítomnosti finanční motivace, kdy soudní vykonavatelé jsou závislí pouze na své mzdě a nikoliv na podílu z vymožené částky.

## ***4. Účetní a daňové hledisko vymáhaných pohledávek***

V této kapitole uvádím postupy některých odlišných způsobů vymáhání pohledávek a způsoby jejich zaúčtování účetními jednotkami a poukazuji na případný jejich daňový dopad. V závěru této kapitoly pak vyhodnocuji finanční náročnost vymáhání pohledávek z pohledu věřitele i dlužníka.

### ***4.1. Získání pohledávky na základě preventivního zajištění***

Na základě smlouvy o půjčce ze dne 25.1.2009 poskytla společnost N & N, a.s., jako věřitel, společnosti Seznam, s.r.o., jako dlužníkovi, krátkodobou bezhotovostní půjčku ve výši **7.000.000,- Kč**, přičemž si v ní smluvní strany dohodly smluvní úrok ve výši 6 % ročně z poskytnuté půjčky. Dlužník se zavázal vrátit věřiteli poskytnutou půjčku včetně jejího příslušenství nejpozději do 30.9.2009. Za účelem plného zajištění pohledávky, uzavřely strany téhož dne rovněž **“smlouvu o zřízení zástavního práva k nemovitostem”** (viz příloha č. 1). Vkladem zástavního práva do katastru nemovitostí si společnost N & N, a.s., plně zajistila svou pohledávku. Předmětná zástavní smlouva se vztahuje na nemovitosti, a to konkrétně na dům a pozemek ve vlastnictví společnosti Seznam, s.r.o.

Dne 4.6.2009 zaplatil dlužník věřiteli, a to na jeho bankovní účet, částku ve výši 2.500.000,- Kč. Zůstatek dluhu ve výši 4.500.000,- Kč, spolu s jeho příslušenstvím však nebyl věřiteli v době splatnosti zaplacen. Následně dlužník po předchozí dohodě se zástavním věřitelem prodal dne 4.11.2009 nemovitost za 7.500.000,- Kč. Výtěžek z prodeje nemovitostí byl připsán dlužníkovi na jeho účet dne 27.11.2009, přičemž z běžného účtu tentýž den uhradil dlužník svůj závazek vůči věřiteli.

Smluvní úrok činí 6% z vypůjčené částky ve výši 7.000.000,- Kč, tedy **420.000,- Kč**.

Věřitel má nárok dále na zákonný úrok z prodlení, stanovený Českou národní bankou.<sup>41</sup> Úrok z prodlení tedy činil ve druhém pololetí roku 2009 úrok ve výši 8,50 % z dlužné částky

---

<sup>41</sup> Nařízení vlády č. 142/1994 Sb., ve znění nařízení vlády č. 163/2005 Sb.

4.500.000,- Kč, tedy částku **382.500,- Kč**.

**Účetní hledisko z pohledu věřitele**

	<b>Datum</b>	<b>Doklad</b>	<b>Účetní případ</b>	<b>Částka v Kč</b>	<b>MD</b>	<b>D</b>
<b>1.</b>	25.1.2009	Bú	Poskytnutí půjčky	7.000.000,-	378.1	221
<b>2.</b>	4.6.2009	Bú	Částečná úhrada jistiny	2.500.000,-	221	378.1
<b>3.</b>	30.9.2009	VÚD	Úrok z půjčky	420.000,-	378.2	662
<b>4.</b>	1.10.2009	VÚD	Nárok na zákonný úrok z prodlení	382.500,-	378.3	662
<b>5.</b>	27.11.2009	Bú	Úhrada pohledávky: a) zbylá část jistiny b) úrok z půjčky c) úrok z prodlení	4.500.000,- 420.000,- 382.500,-	221 221 221	378.1 378.2 378.3

**Účetní hledisko z pohledu dlužníka**

	<b>Datum</b>	<b>Doklad</b>	<b>Účetní případ</b>	<b>Částka v Kč</b>	<b>MD</b>	<b>D</b>
<b>1.</b>	25.1.2009	Bú	Přijetí půjčky	7.000.000,-	221	249.1
<b>2.</b>	25.1.2009	VÚD	Úrok z půjčky	420.000,-	562.1	249.2
<b>3.</b>	25.1.2009	VÚD	Zástava nemovitosti (dnem vkladu návrhu zástavního práva do katastru nemovitostí)	7.500.000,-	021.2	021.1
<b>4.</b>	4.6.2009	Bú	Částečná úhrada jistiny	2.500.000,-	249.1	221
<b>5.</b>	1.10.2009	VÚD	Předpis zákonného úroku z prodlení	382.500,-	562.2	249.3
<b>6.</b>	4.11.2009	VÚD	Prodej zastavené nemovitosti (již zcela odepsané)	7.500.000,-	311	641
<b>7.</b>	27.11.2009	Bú	Tržba z prodeje nemovitosti	7.500.000,-	221	311
<b>8.</b>	27.11.2009	VÚD	Vyřazení nemovitosti v PC	6.500.000,-	082	021
<b>9.</b>	27.11.2009	Bú	Započtení pohledávky a závazku: a) zbylá část jistiny b) úrok z půjčky c) úrok z prodlení	4.500.000,- 420.000,- 382.500,-	249.1 249.2 249.3	221 221 221

**Daňové hledisko**

Z pohledu věřitele veškeré výnosy podléhají zdanění. Z pohledu dlužníka jsou také veškerá náklady výše uvedené daňově uznatelné.

## 4.2. Soudní a exekuční vymáhání pohledávky

Společnost Alfa, s.r.o., dále jen „dodavatel“, uzavřela se svým novým zákazníkem, dále jen „zákazník“, dne 1.1.2009 smlouvu o poskytování služeb automatizovaného zpracování dat po pevné lince, jehož služby spočívají v zabezpečení plného přístupu k veřejné síti INTERNET. Na základě této smlouvy se zákazník zavázal zaplatit dodavateli jednorázový poplatek ve výši 3.000,- Kč a dále se zavázal v budoucnu platit za uvedené služby měsíční poplatek, který činil za období leden 2009 až květen 2009 částku 1.000,- Kč. Mezi stranami nedošlo k dohodě o smluvním úroku z prodlení. Dne 31.5.2009 vystavil dodavatel zákazníkovi fakturu č. 1062009 ve výši 8.000,- Kč, splatnou dne 10.6.2009. Zákazník však k tomuto datu fakturu neuhradil. Věřitel se rozhodnul přístup svému zákazníkovi k veřejné síti INTERNET zablokovat.

Věřitel se rozhodl dne 15.6.2009 předat tuto pohledávku s příslušenstvím k vymožení advokátovi, neboť zjistil, že dlužník je v platební neschopnosti, a chtěl svou pohledávku za každou cenu vymoci. Sazby odměn za zastupování účastníka advokátem ve věcech zaplacení peněžité částky činí:

Tabulka č. 4.2. 1

	Jistina	Odměna advokáta (bez DPH)
1.	do 1.000,- Kč	4.500,- Kč
2.	přes 1.000,- Kč do 5.000,- Kč	6.000,- Kč
3.	přes 5.000,- Kč do 10.000,- Kč	9.000,- Kč
4.	přes 10.000,- Kč do 200.000,- Kč	9.000,- Kč a 17 % z částky přesahující 10.000,- Kč
5.	přes 200.000,- Kč do 10.000.000,- Kč	41.300,- Kč a 2 % z částky přesahující 200.000,- Kč
6.	přes 10.000.000,- Kč	237.300,- Kč a 0,15 % z částky přesahující 10.000.000,- Kč <sup>42</sup>

Dodavatel zaplatil dne 15.6.2009 (počátkem prvního dne právního zastoupení advokátem) náklady spojené s vymáháním dlužné částky ve výši 1.100,- Kč. Prvním krokem advokátní kanceláře bylo sepsání *pokusy o smír*, kdy advokát žádal dlužníka o úhradu dlužné částky v celkové výši 8.000,- Kč, a to nejpozději do 30.6.2009. Pokus o smír dlužník, pan Jan Novotný převzal, avšak na něj žádným způsobem nereagoval.

---

<sup>42</sup> Vyhláška č. 177/2006 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb

Právní zástupkyně žalobce se rozhodla řešit spor soudní cestou, dle OSŘ a dne 20.7.2009 podala ***návrh na vydání platebního rozkazu*** (viz příloha č. 4) k Okresnímu soudu do Nového Jičína, místně příslušnému bydlišti žalovaného. Advokátka navrhla „petit“, aby žalovaný byl povinen zaplatit do 15 dní ode dne doručení platebního rozkazu:

- a) žalobci částku 8.000,- Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,50% denně z částky 8.000,- Kč za dobu od 1.7.2007 do 20.7.2009 a dále od 21.7.2009 do zaplacení a
- b) náhradu nákladů řízení právní zástupkyni částku ve výši 12.024,- Kč.

### ***Výpočet náhrady nákladů řízení***

Jistina ve výši 8.000,- Kč se zahrnuje do 3. řádku (viz tabulka č. 4.2.1), kdy odměna činí 9.000,- Kč + (2 x 300,- Kč) paušální náhradu advokáta, tj. 600,- Kč. Advokát je plátcem DPH, jehož základní sazba při podání žaloby v roce 2009 činila 19 %. Náhrada nákladů řízení s DPH tedy činí **11.424,- Kč**. Dále advokát musel zaplatit soudní poplatek, ve výši **600,- Kč** (4 % z jistiny, přičemž minimální sazba činí 600,- Kč). Celkové náklady náhrady řízení tedy činí **12.024,- Kč**.

Na základě podaného návrhu, vydal Okresní soud v Novém Jičíně dne 3.9.2009 platební rozkaz, č.j. 7 C 475/2009, v němž vyhověl návrhu žalovaného a stanovil žalovanému viz výše uvedenou povinnost (dle přílohy č. 5). Platební rozkaz nabyl právní moci 26.10.2009 a dlužník opět neuhradil dle předmětného titulu ani část svého dluhu, a to bylo důvodem pro ***podání návrhu na nařízení exekuce*** (viz příloha č. 6) právní zástupkyní, soudnímu exekutorovi, kterého si žalobce sám stanovil. V tomto návrhu navrhoval, aby byla nařízena exekuce proti povinnému k vymožení povinnosti zaplatit oprávněné společnosti:

- pohledávku ve výši 8.000,- Kč, spolu s úroky z prodlení,
- náhradu nákladů nalézacího řízení ve výši 12.024,- Kč,
- náhrady exekučních nákladů oprávněné ve výši 6.069,- Kč a
- náhradu nákladů exekuce soudnímu exekutorovi.

### ***Výpočet náhrady exekučních nákladů***

Postup je totožný jako u výpočtu náhrady nákladů nalézacího řízení, avšak se základ odměny vydělí dvěma, tj. 9.000,- Kč / 2 = 4.500,- Kč + (2 x 300,- Kč) paušální náhrada advokáta, tj. 600,- Kč. Základní sazba DPH při podání návrhu na nařízení exekuce v roce

2009 činila 19 %. Náhrada exekučních nákladů s DPH činí celkem 6.069,- Kč. V exekučním řízení dle exekučního řádu je výhodou, že se zde již nemusí platit soudní poplatek.

### ***Výpočet nákladů exekuce***

Náklady exekuce se určí dle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti<sup>43</sup>, ze které exekutoři vychází při stanovení nákladů exekuce, kterými jsou v případě dlužné částky (8.000,- Kč):

- dle § 6 odměna exekutora ve výši 3.000,- Kč,
- dle § 13 náhrada hotových výdajů ve výši 3.500,- Kč,
- dle § 14 náhrada za ztrátu času při provádění exekuce 0,- Kč a
- dle § 15 náhrada za doručení písemnosti 0,- Kč.

Při výpočtu nákladů exekuce vycházím z předpokladu, že v exekučním řízení na základě vydaného exekučního příkazu (viz příloha č. 7), došlo k úhradě dlužné částky rovnou na účet exekutorského úřadu, z důvodu že by dlužník přišel o svůj majetek (např. prodejem všech postižitelných movitých věcí). Většina soudních exekutorů jsou plátcí DPH, tzn. že předběžná částka 6.500 se navýší o základní sazbu DPH ve výši 20%, neboť byl exekuční příkaz vydán dne 8.1.2010. Předběžný výpočet nákladů exekuce tedy činí **7.800,- Kč**.

Při následném účtování předpokládáme, že pohledávka bude uhrazena dne 15.2.2010.

### ***Účtování u dodavatele***

	<b><i>Datum</i></b>	<b><i>Doklad</i></b>	<b><i>Účetní případ</i></b>	<b><i>Částka v Kč</i></b>	<b><i>MD</i></b>	<b><i>D</i></b>
1.	31.5.2009	FAV	Tržba z prodeje služeb	8.000,-	311	602
2.	15.6.2009	PPD	Náklady u advokáta	1.100,-	518	211
3.	15.2.2010	VÚD	Předpis zákonného úroku z prodlení na základě exekuce	2.060,-	315	644
4.	15.2.2010	BÚ	Úhrada soudního exekutora: a) pohledávka b) příslušenství	8.000,- 2.060,-	221 221	311 315

<sup>43</sup> Vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem



## ***Daňové hledisko***

Náklady i výnosy jsou daňově účinné. V případě, že by uplynula doba delší než jeden rok od data splatnosti pohledávky a dodavatel by neobdržel úhradu své pohledávky, je oprávněn vytvořit si zákonnou opravnou položku ve výši 100 % její hodnoty, a to vzhledem k tomu, že se jedná o nepromlčenou pohledávku méně významnou, jejíž rozvahová hodnota bez příslušenství v okamžiku vzniku pohledávky nepřesáhla částku 30.000,- Kč. Tuto opravnou položku by uplatnil při účetní závěrce, za účetní období končící 31.12.2010. Její tvorba se zaúčtuje na nákladový účet **558 – Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek v provozní činnosti** a souvztažně na účet **391 – Opravná položka k pohledávkám**, a to do celé výše její nesplacené hodnoty, tj. do částky 8.000,- Kč. Tímto zaúčtováním si dodavatel služeb poníží svůj daňový základ za rok 2010, dále bude tato pohledávka sledována na podrozvahových účtech. Případná úhrada pohledávky bude opět účtována do výnosu.

## ***Výpočet zákonného úroku z prodlení***

Zákonný úrok z prodlení činí celkem částku 2.060,- Kč a vypočítá se dle vyhlášené repo sazby stanovené ČNB<sup>44</sup> z dlužné částky, tj.:

- za období od 11.6.2009 do 30.6.2009 činil úrok z prodlení 9,25 %, tj. 740,- Kč,
- za období od 1.7.2009 do 31.12.2009 činil úrok z prodlení 8,50 %, tj. 680,- Kč a
- za období od 1.1.2010 do 15.2.2010 činí úrok z prodlení 8 %, tj. 640,- Kč.

## ***Shrnutí***

Věřitel zaplatil advokátovi 1.100,- Kč, přičemž obdržel od exekutora jistinu s příslušenstvím, tedy celkem částku 10.060,- Kč.

Dlužník prostřednictvím soudního exekutora zaplatil:

- věřiteli, jistinu s příslušenstvím, tj. částku 10.060,- Kč,
- náklady advokáta spolu se soudním poplatkem, tj. částku 18.093,- Kč a
- náklady soudního exekutora, tj. částku 7.800,- Kč.

Celková zaplacená finanční částka dlužníkem tedy činí **35.953,- Kč**.

---

<sup>44</sup> <http://www.mesec.cz/clanky/uroky-z-prodleni-od-cervence-zmeni-zivot-zkomplikuji-vsem/>

## ***Závěr***

Tímto příkladem jsem chtěla poukázat na to, jak nemalé finanční komplikace mohou dlužníkovi nastat, jestliže nezaplatí splatnou pohledávku včas a řádně.

Dodavatel při započtení pohledávky a nákladů souvisejících s vymožením získal částku 960,- Kč. Dlužník zaplatil navíc částku **27.953,- Kč**, (neberu v úvahu jeho počáteční dluh ve výši 8.000,- Kč), a to jen z důvodu nezaplacení dlužné částky řádně a včas. Tato suma by však mohla být vyšší, neboť jsem při výpočtu nákladů exekuce neuvedla náhradu za ztrátu času při provádění exekuce, náhradu za doručení písemnosti, aj.

## ***4.3. Vyhodnocení finanční nákladovost***

Společnost Alfa, s.r.o. (neplátce DPH) si objednala u společnosti Střechy, s.r.o. (neplátce DPH) opravu střechy administrativní budovy. Na základě vzájemné domluvy, byla zaplacená záloha na potřebný materiál ve výši 60.000,- Kč. Provedené práce včetně použitého materiálu byly řádně předány a odsouhlaseny společností Alfa, s.r.o., dle podepsaného předávacího protokolu. Společnost Střechy, s.r.o. následně vystavila fakturu odběrateli, za provedenou práci a použitý materiál na celkovou částku 160.000,- Kč. Společnost Alfa, s.r.o. do doby splatnosti fakturu neuhradila. Společnost Střechy, s.r.o. se rozhodla pohledávku ve výši 100.000,- Kč vymoci. V následujících způsobech vymáhání uvádím pouze úplné vymožení pohledávky, i když v praxi to tak zdaleka nedopadá. Následující instituty jsou plátcí DPH.

### **➤ *Inkasní kancelář (pokud pohledávku jen vymáhá a neodkoupí ji)***<sup>45</sup>

Inkasní kancelář si vypočítá provizi za provedenou práci na základě svých vytvořených ceníků. V mém příkladu, provize činí 30 % z dlužné částky.

#### *náklady věřitele:*

záloha věřitele .....	0,- Kč
provize inkasní kanceláře zaplacená věřitelem (30 % z dlužné částky).....	30.000,- Kč
příslušné DPH .....	6.000,- Kč
<b>věřitel zaplatí inkasní kanceláři celkem .....</b>	<b>36.000,- Kč</b>

---

<sup>45</sup> <http://www.ipodnikatel.cz/inkasni-kancelare-profesialni-vymahani-pohledavek.html>

Věřitel zaplatí navíc za vymožení pohledávky inkasní kanceláři **36.000,- Kč** a zároveň získá zpět svou pohledávku ve výši 100.000,- Kč. Dlužník nebude nijak finančně potrestán za nezaplacení dlužné částky, jak by tomu bylo v případě soudního vymáhání.

#### ➤ **Rozhodčí nález – rozhodce<sup>46</sup>**

Smluvní strany měly ve smlouvě o dílo, zakomponovanou rozhodčí doložku pro případný spor. Pravidla o nákladech řízení a odměňování rozhodců stanový prostřednictvím statutů a řádů zveřejněných v Obchodním věstníku, rozhodčí soudy. Věřitel v tomto příkladě nežádá o zrychlené řízení.

##### *náklady věřitele:*

poplatek za rozhodčí řízení ( 3% z dlužné částky, min. 10.000,- Kč) .....	10.000,- Kč
zvláštní náklady vznikající při rozhodčím řízení .....	5.000,- Kč
příslušné DPH .....	3.000,- Kč
poplatek za zrychlené rozhodčí řízení (50% z 10.000,- Kč).....	0,- Kč
vlastní výlohy stran .....	0,- Kč
<b>věřitel zaplatí na účet rozhodce celkem .....</b>	<b>18.000,- Kč</b>

Na základě pravomocného rozhodčího nálezu spor vyhrála oprávněná společnost Střechy, s.r.o. Dlužníkovi, společnosti Alfa, s.r.o. byla stanovena povinnost zaplatit společnosti Střechy, s.r.o. částku ve výši 100.000,- Kč a vynaložené náklady rozhodčího řízení k rukám věřitele ve výši 18.000,- Kč.

#### ➤ **Soudní řízení – advokát**

Oceňování advokátů se řídí již zmíněnou vyhláškou o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb a soudní poplatky se řídí také zmíněným zákonem o soudních poplatcích.

##### *náklady žalobce:*

záloha advokátovi .....	1.000,- Kč
příslušné DPH .....	200,- Kč
soudní poplatek .....	2.000,- Kč
<b>věřitel zaplatí celkem .....</b>	<b>3.200,- Kč</b>

---

<sup>46</sup> <http://www.rozhodcinalez.cz/uvodrs.htm>

### **Odměna advokáta:**

Jistina ve výši 100.000,- Kč se zahrnuje do 4. řádku (viz tabulka č. 4.2.1), kdy odměna činí 24.300,- Kč + (2 x 300,- Kč) paušální náhradu advokáta, tj. 600,- Kč. Advokát je plátcem DPH. Náhrada nákladů řízení s DPH tedy činí **29.880,- Kč**. Žaloba byla podána elektronickou formou, tudíž soudní poplatek činí 2.000,- Kč (2 % z dlužné částky). Celková náhrada nákladů řízení se soudním poplatkem tedy činí **31.880,- Kč**.

Na základě pravomocného platebního rozkazu, stanovil krajský soud žalované, společnosti Alfa, s.r.o. povinnost zaplatit částku v celkové výši 100.000,- Kč (úroky z prodlení nebudu zmiňovat z důvodů následného srovnání), a dále náhradu nákladů nalézacího řízení k rukám advokáta, a to v celkové výši 31.880,- Kč.

#### ***náklady žalovaného:***

dlužná částka .....	100.000,- Kč
náhrada nákladů nalézacího řízení .....	29.880,- Kč
soudní poplatek .....	2.000,- Kč
věřitel zaplatí navíc celkem .....	<b>31.880,- Kč</b>

### **➤ Exekuční řízení – exekutor**

Odměňování exekutorů se řídí dle již zmiňované vyhlášky č. 330/2001 Sb. Jestliže společnost měla již exekuční titul, a to například pravomocný rozsudek, a pakli-že nechce využít služeb advokáta, může se ihned obrátit na exekutorský úřad. Ten však za ní musí vypracovat návrh na vydání exekuce proti povinnému.

#### ***náklady oprávněné:***

exekutorovi zaplatí za právní pomoc (vypracování návrhu) .....	1.000,- Kč
příslušné DPH .....	200,- Kč
Celkem .....	1.200,- Kč

Poté exekutor v součinnosti s ostatními institucemi zjišťuje dlužníkův majetek. V příkladě předpokládám, že po obdržení exekučního příkazu, kdy se dlužník dozvěděl, že soudní exekutor rozhodl o provedení exekuce prodejem všech postižitelných movitých věcí, za účelem uspokojení pohledávky oprávněného, ihned navštívil exekutorský úřad a dlužnou částku vyrovnal. Dle mého zjištění se tak v 10 % případů stane.

*náklady povinného:*

odměna exekutora (15% z dlužné částky) .....	15.000,- Kč
náhrada hotových výdajů .....	3.500,- Kč
příslušné DPH .....	3.700,- Kč
<b>věřitel zaplatí celkem .....</b>	<b>22.200,- Kč</b>

### **Vyhodnocení finanční nákladovosti:**

Věřitel zaplatí za vymožení své pohledávky u jednotlivých institutů viz tabulka č. 4.3.1.1.

**Tabula č. 4.3.1 1**

Institut:	záloha cca	výsledná odměna
<b>Inkasní kancelář</b>	prestižní kanceláře nežádají zálohu	36.000,- Kč
<b>Rozhodce</b>	18.000,- Kč	(vratka) - 18.000,- Kč
<b>Advokát</b>	cca 1.200,- Kč	0,- Kč
<b>Exekutor</b>	cca 1.200,- Kč	0,- Kč

Z hlediska finanční nákladovosti je nejvýhodnější rozhodčí řízení. V případě, že spor vyhraje věřitel, bude mu muset dlužník zaplatit vynaložené náklady spojené s rozhodčím řízením na účet věřitele. Na druhou stranu je toto řízení spojeno s velkými riziky, zda vůbec spor oprávněný věřitel vyhraje. Z tohoto důvodu preferuji spíše advokátní kancelář, která postupuje v souladu se zákonem, a v případě neuhrazení pohledávky dlužníkem na základě např. pravomocného platebního rozkazu, advokát již nepožaduje po věřiteli další platbu. Advokát za něj podá i případný návrh na exekuci. Velice vysoké náklady zaplatí věřitel inkasní kanceláři, avšak jestliže věřitel spěchá s úhradou jeho pohledávky či ví, že pohledávku už nikdy neuvidí, je oprávněně rozhodnut pro inkasní kancelář, neboť při marném vymožení pohledávky, nezaplatí vůbec nic.

Ve své bakalářské práci uvádím příklady, s nimiž jsem přišla do styku během své odborné praxe.

Jak jsem již uvedla v úvodu své práce, v třetí části jsem chtěla poukázat také na finanční problémy, které dlužníkům mohou nastat, jestliže své závazky nebudou hradit řádně a včas. V následující tabulce č. 4.3.1.2 je znázorněno, kolik uhradí dlužník za případné vymáhání.

Tabula č. 4.3.1 2

Instituce	celkové náklady	soudní poplatek
<b>Inkasní kancelář</b>	0,-Kč	0,- Kč
<b>Rozhodce</b>	18.000,-Kč	0,- Kč
<b>Advokát</b>	29.880,-Kč	2.000,- Kč
<b>Exekutor</b>	22.200,-Kč	0,- Kč

Dle vyhodnocení finanční nákladovosti mého příkladu mám za to, že dlužní za svůj nezaplacený dluh jako důsledek jeho nezodpovědnosti, zaplatí nejvíc advokátovi.

#### **4.4. Dílčí shrnutí**

Nejprve jsem se zaměřila na získání pohledávky na základě preventivního zajištění, a to pomocí zástavního práva k nemovitostem. Dále jsem nastínila postup advokátní kanceláře, nejprve mimosoudní (pokus o smír) a poté soudní cestou, která vedla až k exekučnímu vymáhání pohledávky. U těchto dvou odlišných způsobů vymožení pohledávky jsem uvedla způsoby zaúčtování účetních jednotek v průběhu vymáhání a v malém měřítku jsem poukázala na jejich daňový dopad.

Při vyhodnocení finanční nákladovosti vymáhaných pohledávek jsem zjistila, že pro věřitele je nejvýhodnější způsob vymáhání rozhodčí řízení, a to jen v případě, že rozhodce rozhodne ve prospěch věřitele.

## 5. Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo vyhodnotit jednotlivé způsoby vymáhání pohledávek po jejich splatnosti, které povedou k úspěšné, nebo alespoň částečné úhradě splatné pohledávky. Mám za to, že se mi stanovený cíl bakalářské práce podařilo naplnit.

V části teoretické jsem poukázala zejména na prevenci, a to na nutnost získání alespoň základních informací o druhém subjektu závazkového vztahu a dále na nutnosti přesného a jednoznačného obsahu závazkového vztahu, tj. stanovení práv a povinností. Současně jsem doporučila, aby před samotným podpisem smlouvy, byla tato věřítelem projednána s advokátem či daňovým poradcem, a to s ohledem na důsledky případného porušení ve smlouvě stanovených práv a povinností a jejich dopadů především na ekonomiku firmy.

Na tuto část pak navazuji přehledem stávajících zajišťovacích institutů, upravených občanským a obchodním zákoníkem. Provádím jejich srovnání a poukazuji na jejich vznik, obsah a zejména využití. Ze zajišťovacích institutů jsem se především zaměřila na institut zástavní smlouvy k nemovitostem, upravenou ObčZ, kterou v praktické části posuzuji z pohledu nejen věřitele, ale i dlužníka.

Pohledávky před jejich vznikem řádně nezajištěné a následně dlužníkem neuhrazené, mohou u věřitele vést k druhotné platební neschopnosti a v konečném důsledku mohou vést až k samotnému bankrotu věřitele. S narůstajícím počtem nesplacených pohledávek, narůstá rovněž potřeba jejich kompenzace a následná snaha o tvorbu nových obrátů, neboť nezaplacení splatné pohledávky znamená pro firmu finanční ztrátu.

Dále jsem se v bakalářské práci zaměřila na různé formy a způsoby mimosoudního vymáhání pohledávek, mezi něž v současné době patří také možnost věřitele využít služeb, a to geometrickou řadou vznikajících inkasních kanceláří. Doporučuji však využití služeb pouze seriózních kanceláří a nikoliv tzv. „garážových“, jenž se snaží vymoci po dlužníkovi dluh pouze psychickým vydíráním, a to zejména jeho uvedením v omyl, že s ním jedná „exekutorská kancelář“.

Vzhledem ke skutečnosti, že jsem s uvedenou problematikou seznámena, doporučuji podnikatelům, a to především před podpisem jakékoliv listiny zakládající závazkový vztah, požádat advokáta o poskytnutí právní pomoci, a to i pro případné vymáhání pohledávky po její splatnosti.

Po uzavření mandátní smlouvy s advokátem a složení přiměřené zálohy, převezme advokátní kancelář zastupování podnikatele a činí veškeré úkony, které by měly vést k vymožení pohledávky, a to počínaje pokusem o smír a konče případnou exekucí na majetek dlužníka.

V závěru své práce jsem shrnula své získané poznatky a zkušenosti a doporučuji, a to před uzavřením jakéhokoliv smluvního vztahu využít služeb advokáta či daňového poradce a zejména využít některého ze zajišťovacích institutů k zajištění pohledávky.

Při přípravě mé bakalářské práce jsem si vzpomněla na citát Jana Wericha z dopisu Jiřímu Voskovcovi, který by měli mít na mysli při své činnosti všichni, nejen podnikatelé, neboť má nadčasovou platnost. Citát zní: „*Nemysli. Když myslíš, tak nemluv. Když mluvíš, tak nepiš, když píšeš, tak nepodepiš, a když podepíšeš, tak se nediv.*“



## ***Seznam použité literatury***

### **a) Knihy, příspěvky ve sborníku**

BAŘINOVÁ, D.; VOZŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky – právně – daňově – účetně*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 135 s. ISBN 978-80-247-1816-3.

DRBOHLAV, J.; POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 2. vyd. Praha: Aspi, 2006. 219 s. ISBN 80-7357-162-5.

GROSSOVÁ, M. *Exekuce na peněžitě plnění v současné právní praxi*. 5. vyd. Praha: Linde, 2007. 603 s. ISBN 978-80-7201-621-1.

KOPÁČ, L. *Směnky a směnečné právo*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1992. 140 s. ISBN 80-85431-43-2.

PILÁTOVÁ, J.; RICHTER, J. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2009. 111 s. ISBN 978-80-7263-534-4.

POHL, T. *Vymáhání pohledávek*. 1. vyd. Praha: Ifec, 2002. 275 s. ISBN 80-86412-16-4.

RADKOVA, M. *Exekuce jiné pohledávky*. 1. vyd. Praha: Linde, 2009. 199 s. ISBN 978-80-7201-767-6.

ŠVESTKA, J. a kol. *Komentář k § 1 – 459 občanského zákoníku*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1394 s. ISBN 978-80-7400-108-6.

VRBKOVÁ, L. *Už nikdy dlužníkem*. 3. vyd. Praha: Cofet, 2009. 97 s. ISBN 978-80-904396-0-3.

### **b) Tištěná periodika**

ŠŤASTNÝ, D. Zajištění pohledávek. *Moderní obchod: Časopis pro úspěch v prodeji*, 2007, roč. 15, č. 7/8, s. 45. ISSN 1210-4094.

ZÁRUBA, V. Jak dál v exekucích? *Moderní obchod: Časopis pro úspěch v prodeji*, 2009, roč. 17, č.12, s. 47. ISSN 1210-4094.

### **c) Právní předpisy**

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších změn a předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový

Zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších změn a předpisů

Zákon č. 286/2009 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)

Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších změn a předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/1992 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších změn a předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších změn a předpisů

Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech

Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu, ve znění pozdějších změn a předpisů

#### **d) Internetové odkazy**

[www.business.center.cz](http://www.business.center.cz)

[www.daneauctnictvi.com](http://www.daneauctnictvi.com)

[www.ipodnikatel.cz](http://www.ipodnikatel.cz)

[www.justice.cz](http://www.justice.cz)

[www.mesec.cz](http://www.mesec.cz)

[www.rozhodcinalez.cz](http://www.rozhodcinalez.cz)

[www.rzp.cz](http://www.rzp.cz)

## *Seznam zkratek*

a.s.	akciová společnost
aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
Bú	běžný účet
č.	číslo
ČNB	Česká národní banka
DPH	daň z přidané hodnoty
FAV	faktura vystavená
IČ	identifikační číslo
Kč	koruny české
min.	minimálně
např.	například
ObčZ	občanský zákoník
ObchZ	obchodní zákoník
odst.	odstavec
OSŘ	občanský soudní řád
písm.	písmeno
PPD	příjmový pokladní doklad
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
tj.	to je
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaně
VÚD	vnitřní účetní doklad
%	procento
§	paragraf

## ***Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce***

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7.května 2010

.....

Šárka Wisurová

Adresa trvalého pobytu studenta:  
Mendlova 199, 742 45 Fulnek

## ***Seznam příloh***

Příloha č. 1	Smlouva o zřízení zástavního práva k nemovitostem
Příloha č. 2	Směnka vlastní a směnka cizí
Příloha č. 3	Pokus o smír
Příloha č. 4	Návrh na vydání platebního rozkazu
Příloha č. 5	Platební rozkaz
Příloha č. 6	Návrh na nařízení exekuce
Příloha č. 7	Exekuční příkaz